

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filosofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Bakalářská práce

Eva Čeplová

Politický vývoj na Ukrajině po parlamentních volbách v říjnu 2012 pohledem
českého periodického tisku

Political Development in Ukraine after Parliamentary Elections in October 2012
in Mirror of Czech Periodical Press

Praha 2016

PhDr. Marek Příhoda, Ph.D.

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu PhDr. Marku Příhodovi, PhD. za jeho cenné rady a doporučení. Dále bych ráda vyjádřila veliký vděk mým kolegyním a kamarádkám Mgr. Galině Babak, Janě Koliášové, Bc. Kristýně Boháčové a Tereze Portešové za pomoc s překlady z ukrajinštiny, korektury textů, pomoc při formální úpravě a v neposlední řadě také za jejich psychickou podporu.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 4. srpna 2016

.....

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá reflexí parlamentních voleb v říjnu 2012 na Ukrajině a následným politickým vývojem v zemi do summitu Východního partnerství konaném ve dnech 28. a 29. 11. 2013 ve Vilniusu na stránkách českého periodického tisku, jmenovitě v denících *Právo*, *Lidových novinách*, *Hospodářských novinách* a deníku *MF DNES*. Akcentován je především proces přípravných jednání, která měla vést k podpisu asociační smlouvy. První část věnujeme stručné sumarizaci hlavních událostí, jež se na Ukrajině ve sledovaném období udály. V klíčové části již sledujeme postoj periodik k tomuto dění. Příspěvky jsme pro větší přehlednost rozdělili do dvou kapitol-na informativní články a zprávy a na komentáře a analytické články.

Klíčová slova:

Ukrajina, tisk, Evropská unie, demokracie, Viktor Janukovyč, integrace, asociační smlouva, parlamentní volby, demonstrace

Abstract:

This thesis deals with the reflection of the parliamentary elections in October 2012 in Ukraine and the subsequent political development in the country within the Eastern Partnership Summit held on 28 and 29. 11. 2013 in Vilnius in Czech periodicals, namely the dailies *Právo*, *Lidové noviny*, *Hospodářské noviny* and *MF DNES*. We emphasize especially the preparatory process of negotiations, which should lead to the signing of the association agreement. The first part describes the brief summarization of the major events that in the Ukraine in the period occurred. The key part is dedicated to the approach of periodicals. The articles we have divided into two at the Chapter informative articles and reports and comments and analytical articles.

Keywords:

Ukraine, Czech press, European Union, democracy, Victor Yanukovich, integration, associational contract, parliamentary election, demonstrations

Obsah

Úvod.....	6
1. Historický kontext: Ukrajina v letech 2010-2013.....	8
2. Informativní články a zprávy	17
2. 1 reflexe volební kampaně v českém periodickém tisku: <i>MF DNES, Lidových novinách, Hospodářských novinách</i> a v deníku <i>Právo</i>	17
2. 2 obraz parlamentních voleb a jejich výsledků.....	17
2. 3 summit EU a Ukrajiny konaný dne 25. 2. 2013 a přípravná jednání k podpisu asociační smlouvy s Evropskou unií.....	20
2. 4 pozastavení přípravných jednání vedoucích k podpisu asociační smlouvy a následné události do summitu Východního partnerství	21
2. 5 kauza expremiérky Julije Tymošenkové.....	25
2. 6 role České republiky v kauzách stíhaných členů bývalé vlády	29
3. Komentáře a analytické články.....	32
3. 1 reflexe volební kampaně a parlamentních voleb v roce 2012 pohledem českých novinářů	32
3. 1. 1 reportáže novinářů působících během voleb v Kyjevě.....	32
3. 1. 2 rozhovory vzniklé během říjnových parlamentních voleb	34
3. 1. 3 komentáře a analytické články.....	36
3. 2 summit EU a Ukrajiny, konaný v únoru 2013, a následný proces integrace pohledem českého tisku	38
3. 2. 1 přípravná jednání vedoucí k podpisu asociační smlouvy zaznamenaná v rozhovorech	38
3. 2. 2 příspěvky Petry Procházkové v <i>Lidových novinách</i>	40
3. 3 summit Východního partnerství prizmatem českých novinářů	42
3. 3. 1 příspěvky Ondřeje Soukupa v <i>Hospodářských novinách</i>	42
3. 3. 2 příspěvky komentátorů <i>Lidových novin</i> a <i>MF DNES</i> Petry Procházkové a Luboše Palaty.....	44
3. 3. 3 zbylé vybrané komentáře a příspěvky	46
Závěr	50
Seznam použité literatury	57

Úvod

Tématem bakalářské práce je reflexe politického vývoje na Ukrajině v období od října 2012 až do listopadu 2013 v českém periodickém tisku, jmenovitě v denících *Právo*, *Hospodářských novinách* (dále jen *HN*), *Lidových novinách* (*LN*) a *Mladé frontě DNES* (*MF DNES*). Práce se zabývá především ohlasy stěžejních událostí, které ve sledovaném období na Ukrajině proběhly, tedy parlamentními volbami 2012 a jejich průběhem, povolební situací v zemi a jmenováním nové vlády, summitem mezi Evropskou unií a Ukrajinou v únoru 2013 a následnými přípravnými jednáními, která měla vést k podpisu asociační smlouvy na podzimním summitu Východního partnerství 2013 ve Vilniusu. Text dále analyzuje, jak bylo ve vybraných periodikách zachyceno přerušení přípravných jednání těsně před summitem Východního partnerství ve dnech 28.-29. 11. 2013 a následující vývoj v zemi až do konce listopadu 2013.

Bakalářská práce je strukturovaná do dvou hlavních částí, kterým předchází krátká a stručná sumarizace politického dění, jež český tisk později rozebíral. První klíčová část analyzuje příspěvky výhradně informativního charakteru, tedy zprávy a neutrálně laděné články. U příspěvků nejsou zpravidla uvedeni ani jejich autoři. Podkapitoly tohoto úseku jsou tematicky rozděleny podle stěžejních událostí, které jmenujeme již výše. Druhá část se dopodrobna zabývá pohledem českých novinářů na zkoumané události. Rozebírá tedy komentáře, reportáže, rozhovory a současně články, z nichž je zřejmý autorův postoj. Kromě tematického rozdělení je tento úsek rovněž členěn buď na základě převahy dílčích novinářských útvarů, nebo podle jednotlivých komentátorů. V některých podkapitolách uvádíme z důvodu podobných postřehů a pohledů i více novinářů. Pozornost je věnována zejména Petře Procházkové (*LN*), Ondřeji Soukupovi (*HN*), Michalu Švecovi (deník *Právo*) a Luboši Palatovi (*LN* a *MF DNES*), kteří situaci v regionu východní Evropy dlouhodobě monitorují a rovněž o ní pravidelně poskytují čtenářům přehled. Mezi komentáře a analytické články též zahrnujeme vybrané příspěvky Alžběty Chmelařové (*MF DNES*), Adély Dražanové, Pavla Máši, Daniela Anýže a Bohdana Kopčáka, jež dokreslují celkový obraz o Ukrajině, jak jej vytváří český tisk.

Vzhledem k velkému množství probíraného materiálu jsou do textu zařazeny i dvě kapitoly věnované premiérce Juliji Tymošenkové a ukrajinským azylantům pobývajícím na území České republiky, v nichž se prolínají čistě informativní články s komentáři a dalšími analytickými příspěvky. Vložení uvedených kapitol do bakalářské práce považujeme za

důležité a vypovídající, neboť kupříkladu tématu Julije Tymošenkové se věnovala česká média aktivně po celý rok. Příspěvky pojednávající o Tymošenkové tak lze pokládat za určitý obraz postojů českých novinářů a tisku k politické situaci na Ukrajině. Kapitola zasvěcená ukrajinským azylantům v ČR naopak reflektuje pozici a vztah České republiky k vládě prezidenta Janukovyče v uplynulém období a rovněž seznamuje čtenáře s opozičními aktivitami některých azylantů v ČR.

Cílem práce je sledovat taktiku zpravodajství jednotlivých deníků a jejich celkový přístup k výše uvedeným událostem. K dosažení tohoto záměru jsme si stanovili následující otázky: Informovala česká média o dané problematice dostatečně podrobně, či naopak povrchně a bez širšího kontextu? Jak se lišil přístup dílčích deníků k tématu a projevilo se ve zpravodajství nějak jejich ideologické zaměření? Deník *Právo* a *MF DNES* můžeme zařadit spíše mezi levicově orientované noviny, naopak *Lidové* a *Hospodářské noviny* jsou více pravicově laděné. Stavěla se k událostem na Ukrajině tendenčně, zaujatě? Posledním dotazem se snažíme zjistit, zda v periodikách převládaly ryze informativní příspěvky, nebo spíše texty subjektivní povahy, tedy zejména komentáře, reportáže a rozhovory. Ve studii je kromě popisu užita k rozboru článků především textová, obsahová a srovnávací analýza.

1. Historický kontext: Ukrajina v letech 2010-2013

Období od října 2012 až do listopadu 2013 bylo pro Ukrajinu v mnohých ohledech klíčové a určující. Kyjev čekala volba mezi stávající zahraničně-politickou orientací, tedy Ruskem a Společenstvím nezávislých států, nebo novým směřováním Ukrajiny k Evropě a Západu.

Zvolení Viktora Janukovyče v roce 2010 do prezidentského křesla znamenalo změnu politických poměrů v zemi a větší inklinaci k Rusku.¹ Ke kontroverzním krokům nového prezidenta lze přiřadit navrácení ústavního pořádku před rok 2004, tedy před Oranžovou revolucí.² Ústava přijatá v roce 2004 byla ústavním soudem označena za neplatnou a naopak byla obnovena ústava z roku 1996. Obnovením konstituce z roku 1996 Janukovyč usiloval o navrácení silného prezidentského postavení na úkor Nejvyšší rady, jež byla tímto úkonem oslabena.³ Nově nastolená vláda se stala terčem kritiky řady západoevropských politiků a novinářů. Evropský tisk i mnozí čelní představitelé EU často poukazovali v souvislosti s Janukovyčem na omezování demokratických svobod, potlačování opozice a postupné soustředění moci do rukou prezidenta a vládnoucí strany. Kromě slibované ekonomické a politické stabilizace se od nového prezidenta též očekávalo, že opět sjednotí rozdělenou ukrajinskou společnost.⁴ Nicméně ani tento slib nezrealizoval. Namísto stmelování rozpolcené země jmenoval na post ministra školství kontroverzního politika Dmytra

---

¹ Viktor Janukovyč oficiálně nastoupil do prezidentského úřadu dne 25. 2. 2010. V té době zastávala post ministerské předsedkyně poražená prezidentská kandidátka Julija Tymošenková. Nicméně vládní koalice v té době již postrádala solidní většinu. Několik koaličních poslanců přešlo do opozice. Za stávajících podmínek nebyla tudíž koalice nadále udržitelná a akceschopná. Premiérka Tymošenková tedy požádala dne 1. 3. 2010 o důvěru Nejvyšší radu. Tu ovšem vládní koalice neobdržela. Novým premiérem byl jmenován Janukovyčův dlouholetý spojenec, člen Strany regionů, Mykola Azarov. (RYCHLÍK, Jan. ZILYNSKYJ, Bohdan. MAGOCSI, Paul. R. *Dějiny Ukrajiny*. 2015, s. 416-417).

² Oranžová revoluce byla vyvolána sporem o výsledky druhého kola prezidentské volby v roce 2004. Opozice, jež podpořila proevropsky smýšlejícího kandidáta Viktora Juščenka, označila výsledek voleb za zmanipulovaný a vítězství Janukovyče za neplatné. Toto stanovisko potvrdila i mezinárodní pozorovatelská mise. Volby též neuznaly kupříkladu EU, Kanada nebo USA. Ústřední volební komise i přes narůstající protesty výsledky voleb následně uznala. Nejvyšší soud poté přihlédl ke stížnosti opozice k průběhu voleb a vyhlásil nové kolo. Tentokrát již vyhrál V. Juščenko. Výše popsany sled událostí doprovázely hojné protesty v ulicích měst. (RYCHLÍK, Jan. ZILYNSKYJ, Bohdan. MAGOCSI, Paul. R. *Dějiny Ukrajiny*. 2015, s. 410-412).

³ MLEJNEK, Josef. *Postavení hlavy státu v parlamentních a prezidentských režimech*. 2008, s. 213.

⁴ КАРМАЗІНА, Марія С. *Політичні партії України у парламентській виборчій кампанії 2012 року*. 2013, s. 378.

Tabačnyka, jenž ve své funkci proslul kupříkladu tím, že zredukoval počet hodin ukrajinštiny na školách a tvrdil, že je ruština v současnosti na Ukrajině diskriminována a potlačována.⁵ Těmito kroky vláda rozhodně nepřispívala k ustálení všeobecné nespokojenosti a více prohlubovala nejednotu společnosti. Důvěryhodnosti prezidenta též nenapomáhaly pochybné aktivity prezidentova syna Oleksandra, jenž po otcově těsném vítězství v prezidentských volbách 2010 dovedl během krátké doby netransparentním způsobem závratně navýšit svoje jmění.⁶

Kritické ohlasy se rovněž vznesly kvůli existenci selektivní justice, perzekuci členů bývalé vlády, rozsáhlé bující korupci a v neposlední řadě napojení čelních politiků na mocné oligarchické klany z východu země. Uvedené okolnosti se podílely na trvalé nefunkčnosti Ukrajiny a jejího státního systému.⁷ Symbolem krachujícího právního státu a politického pronásledování členů bývalé vlády se stala kauza expremiéřky Juliji Tymošenkové.⁸ Kontroverzní aféra bývalé předsedkyně vlády byla jedním z hlavních bodů vyjednávání mezi Bruslem a Kyjevem v kontextu případného přidružení Ukrajiny k EU. Samotné propuštění J. Tymošenkové na svobodu následně Brusel označil za jednu z klíčových podmínek plánovaného podpisu asociační smlouvy mezi Ukrajinou a EU, k němuž mělo dojít na summitu Východního partnerství ve Vilniusu v listopadu 2013.

Za jistý ukazatel společenských nálad a preferencí mezi dvěma geopolitickými póly lze pokládat říjnové parlamentní volby 2012, v jejichž rámci měli Ukrajinci možnost rozhodnout o tom, zda odevzdají svůj hlas stranám usilujícím o hlubší integraci s Evropskou unií, či Straně regionů a komunistům inklinujícím k Rusku. Doplňme však, že rovněž prezident Janukovyč a vláda Strany regionů považovala spolupráci s Evropou za strategicky výhodnou, neboť se v uplynulých letech Ukrajině dařilo navyšovat objem exportovaného zboží do zemí EU. Avšak z druhého úhlu pohledu byla země stále hospodářsky silně

---

⁵ MOTYL, Alexander J. Ukrainian Blues: Yanukovych's Rise, Democracy's Fall. *Foreign Affairs*. 2010 [cit. 2016-07-18].

⁶ WILSON, Andrew. *The Ukrainians: Unexpected Nation*. 4. ed. 2015, s. 345-346.

⁷ MOTYL, Alexander J. Ukrainian Blues: Yanukovych Turns West. *World Affairs*. 2. 8. 2011 [cit. 2016-07-18].

⁸ Julija Tymošenková: ukrajinská politička, představitelka strany Vlast (Baťkivščyna), v roce 2004 klíčová osobnost Oranžové revoluce, jež ji spolu s Viktorem Juščenkem vynesla do čela země, v roce 2005 a letech 2007-2010 premiérka Ukrajiny. Po prezidentských volbách v roce 2010 byla obžalována a následně odsouzena z údajného podepsání nevýhodného kontraktu o dodávkách plynu mezi Ruskem a Ukrajinou. Řada západních politiků ostře kritizovala její věznění a propuštění Tymošenkové na svobodu se stalo jednou ze stěžejních podmínek EU pro podpis asociační smlouvy.

propojena s Ruskem, hovoříme-li zejména o východoukrajinských regionech, odkud současně nejčastěji pocházeli vlivní oligarchové, jejichž zájmy se soustředily do Ruska.⁹

Volby do Nejvyšší rady vyhrála očekávaně Strana regionů se ziskem 30 % hlasů. Avšak úspěch zaznamenaly i opoziční prozápadně orientované strany jako Baťkivščyna (25,54%), UDAR (13,96%) a nacionalistická strana Oleha Ťahnyboka Svoboda (10,44%), jejichž postavení v Nejvyšší radě tak posílilo.¹⁰ Volby ovšem podle zpráv mnohých zahraničních pozorovatelů a novinářů doprovázely četné podvody a machinace ve prospěch favorizované Strany regionů. Na nestandardní průběh voleb v některých obvodech upozorňovala opozice, jež žádala opětovný přepočítání hlasů či vypsání nových voleb. V důsledku nespokojenosti s neregulérním průběhem voleb se konaly ne příliš četné demonstrace v ulicích Kyjeva, které svolaly opoziční strany.¹¹

Dne 13. 12. 2012 vítězná Strana regionů přehlasovala opozici a potvrdila tak ve funkci ministerského předsedy dosavadního premiéra Mykolu Azarova, jenž zastával úřad již od března 2010.¹² Nová vláda začala podnikat kroky, jimiž si upevňovala svoji pozici ve státě a pokračovala tak v politických perzekucích odpůrců stávajícího systému. Uvedme pro představu případy, kdy kyjevská prokuratura kupříkladu hrozila soudním rozpuštěním opoziční strany Vlast.¹³ Důvodem měly být údajně neprůhledné zahraniční dotace offshorových společností, které podle vyšetřovatelů měly sponzorovat kampaň Bloku Julie Tymošenkové. Podobně začala po volbách médii rezonovat kauza bývalého poslance a blízkého spolupracovníka Tymošenkové Andrije Škila, podle jehož slov ho opětovně začala stíhat ukrajinská prokuratura za účast kampani *Ukrajina bez Kučmy*.¹⁴

---

⁹ MOTYL, Alexander J. Ukrainian Blues: Yanukovych Turns West. *World Affairs*. 2. 8. 2011 [cit. 2016-07-18].

¹⁰КАРМАЗІНА, Марія С. *Політичні партії України у парламентській виборчій кампанії 2012 року*. 2013, s. 373-378.

¹¹ Яценюк обещает линчевать укравших победу у оппозиционеров. *Левый Берег*. 7. 11. 2012 [cit. 2016-07-17].

¹² Азаров снова стал премьер-министром. *Корреспондент*. 13. 12. 2012 [cit. 2016-07-16].

¹³ Vlast (ukrajinsky Baťkivščyna): Ukrajinská politická strana vzniklá v roce 1999, jež se hlásí k myšlenkám umírněného konzervatismu a liberalismu. Profiluje se rovněž jako proevropská strana s inklinací k umírněnému nacionalismu. Její zakladatelkou byla pozdější předsedkyně vlády Julija Tymošenková. V roce 2001 se stala vedoucí stranou nově vzniklého politického uskupení Blok Juliji Tymošenkové. Do něho patřily strany jako kupříkladu Ukrajinská křesťansko-demokratická strana, Vlastenecká strana či strana Reformy a pořádek.

¹⁴ Exposlanec na sklonku roku 2012 odjel do České republiky, kde následně požádal o politický azyl. Ministerstvo vnitra žádost ovšem zamítlo. (Андрею Шкилю не дали убежища в Чехии. *Левый Берег*. 15. 5. 2013 [cit. 2016-07-17].

O dalším postupu, jenž měl Ukrajině pomoci naplnit kritéria Bruselu k plánovanému podpisu asociační smlouvy, jednaly politické špičky na únorovém summitu EU a Ukrajiny 2013. Samotnému summitu předcházela návštěva eurokomisaře pro rozšiřování a politiku sousedství Štefana Füle 8. 2. 2013, během níž předložil ukrajinskému premiéru M. Azarovovi seznam jedenácti požadavků schválených Radou Evropy dne 10. 12. 2012.¹⁵

Obsahem dokumentu byla kupříkladu reforma řízení veřejných financí, reforma soudnictví, tedy zamezení politicky motivovaných procesů, iniciování změny trestního zákoníku, reforma volební legislativy a doplnění tří stěžejních právních norem týkajících se antidiskriminačního a protikorupčního zákona a zákona na ochranu dat.¹⁶ Na následujícím summitu mezi Evropskou unií a Ukrajinou, konaném dne 25. 2. 2013, došlo již ke zpřesnění podmínek a vytvoření speciální „cestovní mapy“, která měla Kyjev doprovázet v plnění unijních kritérií. V určitých oblastech vymezených v této „cestovní mapě“ ukrajinská vláda ustoupila. Krátce po skončení summitu byly kupříkladu z cely J. Tymošenkové odstraněny kamery, které doposud narušovaly její soukromí. Kyjev dále zastavil trestní stíhání exministra hospodářství Bohdana Danylyšyna. V rámci plnění unijních kritérií prezident Janukovyč omilostnil taktéž bývalé ministry vlády Tymošenkové Jurije Lucenka a Heorhije Filipčuka. Na dubnové propuštění exministra Jurije Lucenka reagovala opozice svoláním demonstrace do centra Kyjeva. Organizátoři protestu s příznačným názvem *Вставай Україна*, jehož se účastnilo přibližně od tří do osmi tisíc demonstrantů, chtěli tímto aktem vyjádřit podporu propuštěnému J. Lucenkovi a současně poukázat na další případy nespravedlivého odsouzení.¹⁷ V dalším plnění unijních podmínek, především v efektivnějším vytváření právních norem však Kyjev i nadále poněkud zaostával.¹⁸ Eurokomisař Štefan Füle proto na konci června opět vyzval ukrajinskou vládu, aby soustředila svůj zájem na změny zákonů, zejména na soudní reformu zahrnující zrušení selektivní justice a reformu volební legislativy.

---

¹⁵ ЕС требует от Украины выполнения 11 требований (Документ). *Левый Берег*. 26. 6. 2013 [cit. 2016-07-16].

¹⁶ Кабмин отказался выполнять весь "список Фюле". *Левый Берег*. 18. 2. 2013 [cit. 2016-07-16].

¹⁷ Сегодня в Киеве пройдет акция оппозиции "Вставай, Украина!". *Левый Берег*. 18. 5. 2013 [cit. 2016-07-16].

¹⁸ Rychlejšímu vytváření zákonů ovšem bránily trvalé spory mezi poslanci jednotlivých frakcí, které se ještě více vyhrtily výsledkem nedávných parlamentních voleb, při nichž se zvýšil počet opozičních poslanců v Nejvyšší radě. Ačkoliv opoziční strany posílily, nejsilnější pozici ve státě si nadále udržela Strana regionů spolu s komunisty. Podle slov mnohých poslanců tak není prakticky možné domluvit se na žádném zákonu, neboť většina jednání končila patem. (Во время драки в Верховной Раде депутаты завалили новогоднюю елку. *Корреспондент*. 11. 1. 2013 [cit. 2016-07-18].

Tyto body programu označil pro plánovaný podpis asociační smlouvy za stěžejní. Předseda vlády Mykola Azarov na tato slova reagoval slibem, že všechny požadavky Bruselu budou do sjednaného termínu splněny.¹⁹ K urychlenému vytvoření požadovaných zákonů vyzval na půdě Nejvyšší rady počátkem září rovněž samotný prezident Janukovyč, tedy v době, kdy se summit Východního partnerství nezadržitelně blížil. Při svém vystoupení akcentoval zejména nutnost schválení reforem v oblasti justice. V souvislosti s ní neopomenul vybídnout poslance ke konečnému vyřešení případu expremiérky Tymošenkové.²⁰

Postupné sbližování Ukrajiny s EU se stalo terčem ostré kritiky Moskvy, jež naopak usilovala o začlenění Ukrajiny do Celní unie mezi zatímní členy Ruskou federaci, Kazachstán a Bělorusko. Moskva za neustálé lavírování Kyjeva mezi Evropou a Ruskem pravidelně uvalovala na Ukrajinu ekonomické sankce, nejčastěji formou zdražení dodávek zemního plynu.²¹ Rusko se však ve své snaze jakkoli zabránit Ukrajině v integraci s EU nezastavilo pouze u dodávek s plynem. V červenci 2013, kdy se pomalu blížil podpis asociační smlouvy, uvrhlo rovněž embargo na některé ukrajinské potraviny.²² Tím fakticky znemožnilo řadě ukrajinských dodavatelů exportovat své zboží do Ruské federace.²³ Kyjev se tak ocitl v tuhém sevření dvou geopolitických center, z nichž každé vyvíjelo na Ukrajinu silný nátlak. Ačkoliv ukrajinskou vládou prošel dne 18. 9. 2013 návrh na uzavření asociační smlouvy s EU, nebyli zdaleka všichni politici v tomto rozhodnutí jednotní. Předseda komunistů Petro Symonenko kupříkladu uvedl, že volba nové zahraničně-politické a hospodářské orientace je natolik závažná, že vyžaduje i vyjádření obyvatel Ukrajiny. Navrhl proto vyhlásit celostátní referendum, v němž by Ukrajinci mohli vyslovit své stanovisko.²⁴ Očekávaný podpis

---

¹⁹ ЕС советует Украине поспешить с реформами. *Левый Берег*. 25. 6. 2013 [cit. 2016-07-16].

²⁰ Янукович в раде обратился к депутатам, *Корреспондент*. 3. 9. 2013 [cit. 2016-07-16].

²¹ Ukrajina v roce 2012 platila za tisíc kubíků zemního plynu 426 dolarů, což byla jedna z nejvyšších cen v Evropě. Naopak průměrná cena v zemích bývalého SSSR za tisíc kubíků zemního plynu se pohybovala někde okolo 305 dolarů. (Цены на газ для Украины и Европы: график. *Ведомости*. 3. 4. 2013 [cit. 2016-07-16]).

²² Евросоюз осудил санкции России против украинских производителей. *Зеркало недели*. 20. 8. 2013 [cit. 2016-07-16].

²³ Moskva své rozhodnutí zdůvodnila zprvu tím, že se jedná o pouhé „administrativní nedopatření“. Později argumentovali zástupci ruské strany důvodem, že ukrajinské potraviny údajně nesplňovaly hygienické normy. Avšak podle většiny evropských politiků a ekonomů stál za závěrečným rozhodnutím znemožnit ukrajinským exportérům svobodný pohyb na ruském trhu samotný prezident Vladimir Putin. (Dostupné z: <http://www.interfax.ru/business/323594>).

²⁴ Симоненко: вопрос евроинтеграции нужно решать исключительно на референдуме. *Левый Берег*. 2. 9. 2013 [cit. 2016-07-16].

asociační smlouvy jistě znejišťoval i fakt, že ukrajinský parlament stále nevyřešil klíčové reformy v oblasti volební legislativy a justice, zejména nepokročil ve věci propuštění expremiérky Tymošenkové. K tomu, aby mohla být asociační smlouva mezi EU a Ukrajinou na summitu Východního partnerství podepsána, musela být Tymošenková propuštěna nejpozději do 18. 11. 2013. Prostředkem k tomu, aby mohla odjet na léčení do zahraničí, se měl stát speciálně vytvořený zákon. O jeho přesné podobě se na půdě Nejvyšší rady vedly zdoluhavé debaty. Za nejpříhodnější z podkladů označil prezident Janukovyč návrh zákona nezávislé poslankyně Anželiky Labunské, podle něhož by Tymošenková mohla vycestovat na léčení do Německa, avšak současně by nebyla zcela rehabilitována. Nebylo by jí proto umožněno účastnit se prezidentských voleb v roce 2015.²⁵ Kauza vězněné expremiérky nicméně nebyla jedinou příčinou průtahů a nerozhodnosti ukrajinského prezidenta a vlády ve věci podpisu asociační smlouvy. Za důležitý faktor lze jistě považovat i ekonomický aspekt. Podle Janukovyčových slov by Ukrajina utrpěla ztrátou ruského trhu a s tím spojených ekonomických sankcí újmu kolem sto šedesáti miliard dolarů.²⁶ Otázkou však zůstává, nakolik můžeme tuto sumu pokládat za věrohodnou. Kyjev sice na závěrečných schůzích mezi představiteli EU a Ukrajiny požadoval za podpis asociační smlouvy jednorázovou částku pět a půl miliardy a následné tři miliardy za ztráty vzniklé hospodářskou blokádou ze strany Ruska. Brusel nicméně nabídl 610 milionů eur a jako kompenzaci za škody způsobené ruským embargem na dovoz ve výši dvou miliard eur do konce roku 2013 a tři miliard eur v nadcházejícím roce. Tento obnos se ovšem v porovnání s nabídkou z Moskvy zdál prezidentu a vládě příliš skrovný, ba dokonce podle pozdějšího vyjádření prezidenta ponižující, třebaže samotné USA nabídky Ukrajině za podpis dalších patnáct miliard dolarů.²⁷

Další indicie, jež naznačovaly, že k podpisu asociační smlouvy nakonec nedojde, byla výzva prezidenta Janukovyče adresovaná premiéru Azarovovi, v níž vybízel předsedu vlády, aby inicioval nové investiční projekty s Ruskem, zejména v oblasti meziregionální a přeshraniční spolupráce. Za nevyhnutelné považoval ukrajinský prezident rovněž navýšit objem exportních i importních operací mezi Ruskem a Ukrajinou.²⁸ O pravděpodobném odmítnutí tehdejší podoby asociační smlouvy informoval v Bruselu ještě před oficiálním

---

²⁵ Верховная рада планирует рассмотреть законы, касающиеся Юлии Тимошенко. *Голос Америки*. 8. 11. 2013 [cit. 2016-07-16].

²⁶ НАЙЕМ, Мустафа. Виктор Янукович: убийство мечты. *Украинская Правда*. 22. 11. 2013 [cit. 2016-07-16].

²⁷ Тамtéž.

²⁸ Президент поручил инициировать новые инвестиционные проекты с Россией. *Левый Берег*. 13. 11. 2013 [cit. 2016-07-16].

prohlášením Ukrajiny polský europoslanec Krzysztof Lisek. Podle jeho slov je ukrajinský prezident již rozhodnut, že se Kyjev v tomto roce k Evropské unii nepřidruží. Své tvrzení doložil na základě několika znepokojivých kroků prezidenta Janukovyče a Nejvyšší rady, mezi kterými vyjmenoval kupříkladu nedávnou schůzi ukrajinské hlavy státu s ruským protějškem V. Putinem nebo nedostatečnou vůli ukrajinského parlamentu schválit zákon umožňující Tymošenkové opustit věznicí.²⁹

Požadovaný zákon, na jehož základě by byla Tymošenková propuštěna, vláda nakonec skutečně neschválila. Dopomohlo k tomu vyjádření prezidenta Janukovyče, který 20. listopadu změnil své původní stanovisko a prohlásil, že na summitu Východního partnerství ve Vilniusu nepodepíše slibovanou asociační smlouvu ani za předpokladu, že by parlament schválil zákon osvobozující Tymošenkovou. Následujícího dne, 21. listopadu, ukrajinská vláda oficiálně deklarovala, že zastavuje přípravná jednání k podpisu asociační smlouvy. Své náhlé rozhodnutí odůvodnila především obavami z ekonomických ztrát, které by Ukrajina utrpěla v případě přerušení obchodních styků s Ruskem. Dále vláda označila za nevyhnutelné opět navázat dialog nejen se svými ruskými obchodními partnery, ale spolupracovat i s ostatními státy SNS. Na změnu zahraničně-politické orientace Ukrajiny reagovala obratem opozice, jež dokonce označila prezidenta a vládu za vlastizrádce. Rozhodnutí parlamentu rovněž vyvolalo nevoli mezi ukrajinskými občany, kteří hromadně vyšli do ulic s úmyslem apelovat na vládu a prezidenta, aby své stanovisko přehodnotili. Moskva naopak odvrácení Kyjeva od EU schvalovala a odsoudila údajný nátlak ze strany evropských činitelů. V následujících dnech svolala opozice do ulic demonstrace, aby tak vyjádřila svůj nesouhlas s pozicí vlády a zabránila setrvání v ruské sféře vlivu.³⁰

Tlak ze strany veřejnosti ovšem vládu nepřiměl změnit rozhodnutí. Ačkoliv k podpisu smlouvy nakonec nedošlo, Janukovyč na summitu Východního partnerství jasně deklaroval, že Ukrajina rozhodně bude nadále pokračovat ve sblížování s Evropou. Současně zopakoval, že je nyní nezbytné stabilizovat hospodářské vztahy s Ruskem a dalšími státy SNS a následně se soustředit na spolupráci s Evropskou unií.³¹ Protesty v ulicích v dalších týdnech a měsících

---

²⁹ Евродепутат: Янукович решил не подписывать Соглашение с ЕС в этом году. *Левый Берег*. 15. 11. 2013 [cit. 2016-07-16].

³⁰ Украина приостановила процесс подготовки к подписанию Соглашения об ассоциации с ЕС. *Корреспондент*. 21. 11. 2013 [cit. 2016-07-16].

³¹ Янукович провалил саммит в Вильнюсе. *Украинская правда*. 29. 11. 2013 [cit. 2016-07-17].

nadále eskalovaly i navzdory vyjádřením ukrajinského prezidenta o tom, že sblížení s EU je jednou z vládních priorit.³²

Po kontroverzním rozhodnutí, které později zapříčinilo významný historický předěl v dějinách Ukrajiny, se k problému vyslovila řada erudovaných osobností. Jejich stanoviska se však v některých momentech rozcházela. Za hlavní neshodu mezi nimi považujeme spor o to, zda podpis asociační smlouvy můžeme chápat především jako volbu hodnot, tedy určitého ztotožnění s Evropou a jejím demokratickým systémem, či zda znamenal volbu výhradně ekonomického charakteru.

V tomto ohledu přispěla zajímavým a jistě velmi podnětným komentářem německá politoložka Ina Kirsch, jež podpořila postoj prezidenta Janukovyče a ukrajinské vlády. Podle ní by sice asociační smlouva poskytla Ukrajině dobrý základ pro modernizaci ekonomiky, avšak zemi tehdy chyběly finanční možnosti na realizaci této perspektivy. Ina Kirsch se zkrátka domnívá, že potenciální přidružení Ukrajiny k EU by bylo za stávajících okolností příliš unáhlené a postrádalo by pevný finanční plán do budoucna. Autorka tvrzení na jednu stranu připustila určitý nátlak z Moskvy, avšak vzápětí dodala, že hlavním aktérem celého procesu je Ukrajina, jež by se v první řadě měla přestat spoléhat na půjčky od Mezinárodního měnového fondu (dále MMF) a vytvořit podklad pro modernizaci své ekonomiky. Za zásadní chybu, které se ukrajinská vláda spolu s prezidentem Janukovyčem dopustila, považuje fakt, že vláda nejprve deklarovala, že podpis uskuteční, avšak nakonec od svého záměru ustoupila. Tímto nečekaným rozhodnutím ztratila mezi řadou ukrajinských občanů důvěru.³³ V leččem protikladná stanoviska naopak vyslovili ukrajinský politolog Andrij Okara, podle něhož bylo tehdejší přidružení Ukrajiny k EU více spjato s politickou volbou a určitou identifikací s evropskými hodnotami než s ekonomickými otázkami, a ukrajinský novinář Mustafa Najem.³⁴ Ten naopak vyzdvihl ekonomické výhody přidružení, z nichž bude Ukrajina v budoucnosti profitovat. Eurointegrace by podle jeho slov otevřela Ukrajině trhy v západní Evropě. Tím by se výrazně diverzifikoval ukrajinský export, jenž byl doposud silně svázan s Ruskem a bývalými státy SNS. Právě růst ukrajinského exportu a příliv nových investic ze

---

³² На Євромайдане в Києві виник конфлікт (исправлено). *Левый Берег*. 27. 11. 2013 [cit. 2016-07-17].

ДМИТРИЕВ, Антон. Милиция, менты и мусор. *Левый Берег*. 28. 11. 2013 [cit. 2016-07-17].

³³ Немецкий политолог Ина Кирш—об Украине и ЕС. *Радио Свобода*. 14. 12. 2013 [cit. 2016-07-16].

³⁴ ШАРЫЙ, Андрей. Политолог Андрей Окара—о "Восточном партнерстве". *Радио Свобода*. 26.7.2013 [cit. 2016-07-16].

zahraničí považoval Najem za klíčový důvod k podpisu asociační dohody. Podle něho tak Kyjev rozhodnutím pozastavit přípravná jednání s EU promarnil jedinečnou šanci zvýšit ekonomický potenciál země.³⁵

---

³⁵ НАЙЕМ, Мустафа. Виктор Янукович: убийство мечты. *Украинская Правда*. 22. 11. 2013 [cit. 2016-07-16].

2. Informativní články a zprávy

2. 1 reflexe volební kampaně v českém periodickém tisku: *MF DNES*, *Lidových novinách*, *Hospodářských novinách* a v deníku *Právo*

České deníky nevěnovaly předvolební situaci na Ukrajině příliš velkou pozornost. O říjnové volební kampani referovaly prostřednictvím článků a zpráv pouze *Lidové noviny* (dále *LN*). Zbylá periodika, tedy *MF DNES*, *Hospodářské noviny* (*HN*) a deník *Právo* reflektovaly situaci především formou komentářů a reportáží.

Lidové noviny k tématu přispěly pouze krátkou informativní zprávou s názvem *Ukrajinská opozice spojuje síly*, která pojednávala o tom, že strana UDAR V. Klyčka stáhla část svých kandidátů v obvodech, kde se hlasuje většinovým systémem, ve prospěch koalice s opoziční stranou *Vlast*.³⁶

2. 2 obraz parlamentních voleb a jejich výsledků

Čtenáři se z periodik na konci října nejprve dovídali o atmosféře těsně před volbami i během nich. Noviny rovněž postupně informovaly o předběžných výsledcích hlasování. Později ke zprávám přibývaly i jednotlivé spekulace o budoucím složení Nejvyšší rady. Stranou nezůstávaly ani četné analýzy o utváření potencionálních koalic. Tiskoviny také důkladně popisovaly i jeden z klíčových faktorů voleb 2012: manipulace a podvodné machinace během voleb. Téměř každý příspěvek se o tomto jevu zmiňoval. Uvedené volební výsledky tak byly čtenáři předkládány jako částečně zfalšované. Noviny následně reflektovaly reakce opozičních kandidátů i ohlasy veřejnosti, jež se na popud některých politiků vydala do ulic demonstrovat proti údajně „zmanipulovaným“ výsledkům.

V listopadu ustoupily zprávy a články pojednávající o Ukrajině do pozadí. Příspěvky k tomuto tématu vycházely jen v *HN* a *LN*.³⁷ Texty se zaměřovaly převážně na povolební vývoj v zemi. Monitorovaly negativní ohlasy opozice, stejně jako reakce vítězné Strany

---

36 *Lidové noviny*. *Ukrajinská opozice spojuje síly*. 16. 10. 2012, s. 11.

37 *Lidové noviny*. *Opozice proti falšování voleb*. 6. 11. 2012, s. 5.

Lidové noviny. *Janukovyčova strana brání přepočtu hlasů*. 7. 11. 2012, s. 7.

Hospodářské noviny. *Ukrajina*. 6. 11. 2012, s. 10.

regionů, která se proti výtkám opozice ohrazovala. V průběhu prosince 2012 byla v Kyjevě jmenována nová vláda, pro niž se v českém tisku ujalo označení „staronová“. O tomto aktu nicméně referovaly pouze deníky *Právo* a *Lidové noviny* a současně dodávaly, že členové vlády nevzešli ze zcela regulérních voleb. Ze sledovaných příspěvků nelze získat pocit, že by se snažily nějak tendenčně čtenáře přesvědčovat, pouze s použitím zahraničních zdrojů předkládaly prostá fakta. V novinách však vyšlo v porovnání s komentáři, rozhovory či reportážemi mnohem méně zpráv a článků. Parlamentní volby prostřednictvím článků a zpráv informativního charakteru reflektovaly jen deníky *Právo* a v *MF DNES*. V deníku *Právo* se objevila zpráva hned druhý den po volbách, tj. 29. 10. 2012, jež pojednávala o průběhu voleb, předběžných výsledcích, spekulacích o potencionálních koalicích a v neposlední řadě i o financování kampaní.³⁸ V následujících článcích autoři pouze uváděli přesnější výsledky a nastiňovali možné rozdělení mandátů v Nejvyšší radě. Avšak opět poukazovali na podvody během hlasování.³⁹

Reflexi voleb nacházíme také na stránkách *MF DNES*. Zde byl publikován článek delšího rozsahu s názvem *Ukrajinci volili. Ted' ještě co na to pozorovatelé*.⁴⁰ V textu byl neformálním odlehčeným stylem předložen popis průběhu hlasování. Byly načrtnuty i první povolební odhady možného rozdělení mandátů v Nejvyšší radě. Dále článek analyzoval problematiku již častokrát zmiňovanou i v ostatních příspěvcích, a sice regulérnost voleb. Podle článku je hlavním důvodem toho, proč volby nemohly proběhnout plně v souladu s demokratickými principy skutečnost, že bylo znemožněno kandidovat hlavní opoziční kandidátce J. Tymošenkové. V textu je rovněž akcentována nekorektní předvolební kampaň, při níž ukrajinský tisk stranil zejména Straně regionů. Naopak opozice byla dle článku médií často očerňována a diskreditována.⁴¹ Legitimitu taktéž narušil v den voleb hackerský útok na webové stránky všech hlavních opozičních stran.⁴²

Dne 30. 10. 2012 publikovala *MF DNES* článek shrnující povolební výsledky s názvem *Janukovyč vyhrál, ale bude to mít těžké*.⁴³ Text stručně bilancoval celkové výsledky

---

³⁸ *Právo*. *Průzkumy: nejvíc hlasů straně Janukovyče*. 29. 10. 2012 s. 10.

³⁹ ŠVEC, Michal. *Janukovyč má pohodlný náskok, Tymošenková drží hladovku*. *Právo*, 30. 10. 2012, s. 13.

Právo. *Janukovyč dál v sedle*. 31. 10. 2012, s. 16.

⁴⁰ DRAŽANOVÁ, Adéla. *Ukrajinci volili. Ted' ještě co na to pozorovatelé*. *MF DNES*, 29. 10. 2012. s. 7.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

⁴³ *MF DNES*. *Janukovyč vyhrál, ale bude to mít těžší*. 30. 10. 2012, s. 9.

voleb, s důrazem na výrazné posílení opozičních stran.⁴⁴ Článek kvitoval úspěch zejména nacionalistické strany Svoboda, jež poprvé od roku 1991 překročila pětiprocentní volební klauzuli. Dále parafrázoval stanovisko OBSE, která hodnotila povolební situaci na Ukrajině jako ústup od demokracie, zvláště kvůli věznění Tymošonové.⁴⁵

V listopadu 2012 celkově registrujeme tři příspěvky zasvěcené politickým událostem na Ukrajině. *Lidové noviny* uveřejnily články s titulky *Opozice proti falšování voleb* a *Janukovyčova strana brání přepočtu hlasů*.⁴⁶ V *HN* vyšel článek *Opozice zpochybňuje výsledky voleb*. Příspěvky nalezené na stránkách *LN* pojednávaly o rozhořčených reakcích představitelů hlavních opozičních stran proti údajnému falšování volebních výsledků. Strany podle článků požadovaly přepočet hlasů v určitých obvodech, v nichž mělo dojít k manipulacím s volebními lístky. Avšak Strana regionů jakékoliv revize volebních výsledků striktně odmítla.⁴⁷ *LN* dále mapovaly průběh protivládních demonstrací svolaných opozicí na protest proti výsledkům voleb. V příspěvcích je také parafrázováno prohlášení předsedy opoziční strany Vlast Arsenije Jaceňuka, podle jehož slov se reálným vítězem parlamentních voleb stala opozice.⁴⁸ Totožné informace o falšování voleb a následných protestech podporujících opozici našli čtenáři též ve zprávě v *HN*.⁴⁹

Posledním důležitým tématem v kontextu parlamentních voleb, jež deníky zachytily, bylo jmenování nové vládní koalice vedené premiérem Mykolou Azarovem. O jmenování nové vlády informovaly formou krátké zprávy pouze *LN* a deník *Právo*, jenž navíc poukázal na šarvátku mezi poslanci Nejvyšší rady kvůli tomu, že jeden z poslanců za Stranu regionů užívá během schůze ruštinu.⁵⁰ Ve zprávě je zároveň zmíněno ironické vyjádření kontroverzní poslankyně z nacionalistické strany Svoboda Iryny Farion⁵¹ na adresu premiéra M. Azarova týkající se jeho nedostatečné znalosti ukrajinštiny.⁵²

---

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ *Lidové noviny. Opozice proti falšování voleb*. 6. 11. 2012, s. 5.

Lidové noviny. Janukovyčova strana brání přepočtu hlasů. 7. 11. 2012, s. 7.

Hospodářské noviny. Ukrajina. 6. 11. 2012, s. 7.

⁴⁷ *Lidové noviny. Opozice proti falšování voleb*. 6. 11. 2012, s. 5.

⁴⁸ *Lidové noviny. Janukovyčova strana brání přepočtu hlasů*. 7. 11. 2012, s. 7.

⁴⁹ *Hospodářské noviny: Ukrajina*. 6. 11. 2012, s. 7.

⁵⁰ *Právo: Ukrajinským premiérem opět zvolen Azarov*. 14. 12. 2012, s. 15.

⁵¹ Iryna Farion: poslankyně ukrajinské nacionalistické strany Svoboda.

⁵² *Právo: Ukrajinským premiérem opět zvolen Azarov*. 14. 12. 2012, s. 15.

Při analýze voleb 2012 se deníky zaměřovaly zejména na fenomén podvodů a manipulací, které hlasování po celou dobu doprovázely. Nedůvěřivým způsobem přistupovala média k prezidentu Viktoru Janukovyči a jeho kabinetu, neboť o podvodech během voleb se v tisku psalo především v souvislosti se Stranou regionů. Ta byla deníky prezentována jako hlavní strůjkyň podvodných machinací. Tento dojem posiloval již fakt, že v předvolebním klání byla médií ve srovnání se opozičními stranami nejvíce upřednostňována právě Strana regionů.

2. 3 summit EU a Ukrajiny, konaný dne 25. 2. 2013, a přípravná jednání k podpisu asociační smlouvy s Evropskou unií

Články s tematikou nadcházející volby nové geopolitické orientace Ukrajiny našli čtenáři již v dubnu 2013. Nicméně podrobněji a frekventovaněji se noviny problematikou začaly zabývat až od počátku září 2013 a v následujících měsících. Avšak souhrnně nutno podotknout, že informativních příspěvků nebylo publikováno mnoho. Například o summitu mezi EU a Ukrajinou, pořádaném v únoru 2013, referovala média velmi stručně. Zprávy o něm publikovaly pouze deníky *Právo* a *MF DNES*.⁵³ V obou periodikách se psalo o tom, kyjevská vláda v rámci plnění unijních kritérií omilostnila část ministrů vlády že Tymošenkové. Jmenování jsou například Jurij Lucenko či Heorhij Filipčuk.⁵⁴

Dané problematice se hlouběji věnovaly dva příspěvky delšího rozsahu, publikované v srpnu 2013 v *HN*. Hlavním cílem článků bylo seznámit veřejnost s aktuální ekonomickou situací na Ukrajině, jež byla vyobrazena poněkud nepříznivě. Podle prvního příspěvku s názvem *Zadlužená Ukrajina hledá přízeň u MMF*⁵⁵ zemi docházely devizové rezervy a zároveň neustále narůstal její zahraniční dluh.⁵⁶ V této situaci již nebyla Ukrajina schopna splácet Mezinárodnímu měnovému fondu několikamiliardový úvěr, fond jí tudíž zmrazil další patnáctimiliardovou půjčku. Závěr článku obsahoval zajímavou predikci do budoucna, podle

---

⁵³ *Právo*. *Janukovyč udělil milost ministrům Tymošenkové*. 8. 4. 2013, s. 7.

MF DNES. *Prezident dal milost vězněným ministrům*. 8. 4. 2013, s. 10.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Mezinárodní měnový fond.

⁵⁶ LAVIČKA, Václav. *Zadlužená Ukrajina hledá přízeň u MMF*, *Hospodářské noviny*. 14. 8. 2013. s. 6.

níž k podpisu asociační smlouvy a dohody o volném obchodu nejspíš nedojde, neboť Ukrajina řádně neplní stanovená kritéria ani v ekonomické ani v politické rovině.⁵⁷

Ekonomická situace Ukrajiny byla rovněž analyzována ve druhém článku publikovaném 27. 8. 2013 s nadpisem *Pokud se Kyjev přimkne k EU, hrozí mu Rusko sankcemi*.⁵⁸ Příspěvek se však tentokrát více soustředil na exportní politiku země. Srovnával zejména hodnoty obratu v obchodu mezi Ukrajinou a Evropskou unií a současně mezi Ukrajinou a Celní unií. Článek byl opatřen menší tabulkou, z níž bylo možné snadno vyčíst kupříkladu informace o tom, že se ukrajinský export stále více orientoval na země Evropské unie. Ovšem i přes tuto skutečnost směřovalo 60 % ukrajinského zboží stále do Ruska a dalších zemí SNS. Konec příspěvku byl opět doplněn stručnou prognózou, podle níž se v případě podpisu asociační smlouvy budou ekonomické sankce ze strany Ruska nadále stupňovat.

Jak lze z výše uvedených příspěvků vypožorovat, české deníky politickou situaci na Ukrajině v daném období monitorovaly ojediněle. Rozsáhlejší články publikovaly pouze *HN*, které celou situaci komentovaly výhradně z ekonomického hlediska. Čtenáři tak získali základní povědomí o hospodářských problémech země. Politickým otázkám se *HN* nijak blíže nevěnovaly. Pouze do závěrů článků byly situovány krátké prognózy, podle nichž souhrnně vzato ekonomické i politické důvody Ukrajině znemožní asociační smlouvu podepsat.

2. 4 pozastavení přípravných jednání vedoucích k podpisu asociační smlouvy a následné události do summitu Východního partnerství

Rozhodnutí ukrajinské vlády ze dne 21. 11. 2013 nepodepsat asociační smlouvu s EU ve Vilniusu vzbudilo okamžitý zájem sledovaných periodik, která o něm vzápětí informovala. Pozastavení přípravných jednání s EU bylo novinami obecně vnímáno jako spíše překvapivé. Příliš se neakcentovaly určité náznaky napovídající, že by mohl být podpis dohody o přidružení v ohrožení. Naopak se v příspěvcích více objevovaly zmínky o šokované ukrajinské opozici a o rozčarovaném a zklamaném Západě, jenž údajně neočekával zamítavé

---

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ LAVIČKA, Václav. *Pokud se Kyjev přimkne k EU, hrozí mu Rusko sankcemi*. Hospodářské noviny, 27. 8. 2013, s. 6.

stanovisko Kyjeva.⁵⁹ Podle informativního příspěvku naleznutého na stránkách *LN* ukrajinští politici dokonce „couvli na poslední chvíli“.⁶⁰

Deníky si dále všímaly zejména reakcí a prohlášení významných evropských činitelů, mimo jiné ruských a českých politiků. Stránky novin taktéž zaplňovala četná vyjádření vrcholných ukrajinských provládních činitelů, kteří postoj Kyjeva obhajovali, stejně jako i jejich opozičních kolegů. Dále deníky informovaly o začínajících protestech v ulicích měst, jenž inicioval nedávný obrat ukrajinské zahraniční politiky. V poslední fázi sledovaného období se zájem médií přesunul k očekávanému summitu Východního partnerství, konaném ve dnech 28.-29. 11. 2013 ve Vilniusu, na němž k podepsání přístupových dohod skutečně nedošlo.

O zamítavém stanovisku ukrajinské vlády a prezidenta k podepsání asociační smlouvy nejprve informovaly *LN*. Zde se k tématu objevila krátká zpráva s jednoznačným titulkem *Vláda prý dohodu s EU nepodepíše*.⁶¹ Zbylá periodika o odmítavém postoji prezidenta Janukovyče referovala až v následujících dnech.

Deník *Právo* zveřejnil dva příspěvky, jež se pokoušely zachytit začínající protesty proti vládnímu rozhodnutí v ulicích Kyjeva. Jako příklad uvádíme krátkou zprávu, převzatou z ČTK, *Kyjev zažil největší protesty od roku 2004*.⁶² Stručný text připodobnil probíhající protesty k Oranžové revoluci z roku 2004 a zmiňovalo se v něm, že se demonstrace taktéž odehrávaly v dalších velkých ukrajinských městech, například Charkově, Lvově, Užhorodě nebo třeba Doněcku.⁶³

Deník *Právo* situaci podrobněji monitoroval i další den, 26. 11. 2013, kdy vydal obsáhlý článek s názvem *Kyjev: demonstranti útočili na sídlo vlády, opatřený emotivním podtitulkem: Dav rozhořčený ústupem od evropské integrace prorazil zátarasy, policie ho rozehnala obušky a slzným plynem*.⁶⁴ Text pojednával o pokračujících protestech v centru Kyjeva a v dalších městech, mezi nimiž byl tentokrát jmenován Lvov, Ternopil či Ivano-Frankivsk. Do kontrastu proti proevropským protestům byla v textu postavena opačná situace, tentokrát z převážně ruskojazyčných regionů, v nichž tamější provládní zastupitelé podobné protesty zakázali. Článek obsahoval i zmínku o prvních demonstracích, zaznamenaných v

---

⁵⁹ *Právo*. *Kyjev zažil největší protesty od roku 2004*. 25. 11. 2013, s. 11.

⁶⁰ *Lidové noviny*. *EU: Kyjeve, vysvětli, jak to myslíš*. 27. 11. 2013, s. 7.

⁶¹ *Lidové noviny*. *Vláda prý dohodu s EU nepodepíše*. 21. 11. 2013, s. 7.

⁶² *Právo*. *Kyjev zažil největší protesty od roku 2004*. 25. 11. 2013, s. 11.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ *Právo*. *Kyjev: demonstranti zaútočili na sídlo vlády*. 26. 11. 2013, s. 13.

Praze. V kontextu probíhajících protestních akcí v centrech větších měst se média rovněž zaměřila na vybraná prohlášení různých politiků. V námi analyzovaném příspěvku kupříkladu nalézáme k aktuální vyhocené situaci pozoruhodné stanovisko premiéra Mykoly Azarova, jenž ruským zpravodajským serverům sdělil, že demonstrace nejsou živelné, neboť jsou organizovány opozičními stranami. Své vyjádření posléze doplnil několika slovy: „*Pokud se porušuje zákon, pak se rozhodně nebudeme chovat jako v roce 2004, kdy před našima očima rozpoutali pokus o svržení vlády*“.⁶⁵ Aktuální pozici Kyjeva taktéž v článku komentovali hlavní představitelé EU Herman Van Rompey a José M. Barroso. Oba vyslovili obavy z narůstajícího ruského tlaku na Ukrajinu. Zároveň však upozornili Kyjev, aby nepodléhal vidině krátkodobého prospěchu a při svém rozhodování zohlednil dlouhodobé výhody spolupráce s EU.⁶⁶

Deníky *MF DNES* a *HN* sledovaly události v Kyjevě o poznání méně. Kupříkladu *MF DNES* vydala k danému tématu pouze jednu stručnou zprávu, v níž referovala o padesátitisícové demonstraci namířené proti nedávnému rozhodnutí vlády, která se odehrála na hlavním kyjevském náměstí.⁶⁷

Hospodářské noviny reagovaly pouze na skutečnost, že Kyjev zmrazil přípravná jednání s Evropskou unií. Zaregistrovali jsme v nich článek s názvem *Ukrajina zastavila přípravy vstupu do EU*.⁶⁸ Krátký příspěvek se však svým obsahem nelišil od předchozích článků a zpráv.

Ve srovnání se zbylými periodiky mapovaly nepřehlednou situaci v Kyjevě nejfrekventovaněji *Lidové noviny*. Na jejich stránkách se objevily tři články s titulky: *EU: Kyjeve, vysvětli, jak to myslíš* nebo *Kyjev ochromila demonstrace za spojení s EU* či článek *Tymošenková hladovkou bojuje za EU*.⁶⁹ Kromě přinášení aktuálních informací články souhrnně pojednávaly především o překvapených reakcích světových i domácích politiků, dále referovaly o vzrůstající nespokojenosti mnohých Ukrajinců, kteří se rozhodli vyjádřit svůj nesouhlas protesty v ulicích měst. V příspěvcích bylo dále zachyceno stanovisko prezidenta V. Janukovyče, jenž se pokusil médiím a občanům objasnit důvody svého

---

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ *MF DNES*. *Za evropskou Ukrajinu vyšlo do ulic 50 tisíc lidí*. 25. 11. 2013, s. 6.

⁶⁸ *Hospodářské noviny*. *Ukrajina zastavila přípravy vstupu do EU*. 22.–24. 11. 2013, s. 7.

⁶⁹ *Lidové noviny*. *Kyjev ochromila demonstrace za spojení s EU*. 25. 11. 2013, s. 7.

Lidové noviny. *Tymošenková hladovkou bojuje za EU*. 26. 11. 2013, s. 7.

Lidové noviny. *EU: Kyjeve, vysvětli, jak to myslíš*. 27. 11. 2013, s. 7.

rozhodnutí. V televizním prohlášení, které ocitoval článek *EU: Kyjeve, vysvětli, jak to myslíš*, komentoval svůj postoj slovy, že Ukrajina na partnerství s EU není doposud připravena a odsoudil příliš nízkou finanční pomoc ze strany Bruselu. Dále dodal: „*Nemusíme se nechat takto ponižovat. Jsme seriózní zemí, evropskou*“.⁷⁰

Zbylé dva příspěvky nepřinesly čtenářům nové informace. Jejich předmětem byly převážně popisy rozbouřené situace v ulicích Kyjeva, postupné gradování občanské nespokojenosti proti vládě a prezidentovi či protestní hladovka expremiérky Tymošenkové.⁷¹

Na první pohled by se mohlo zdát, že deníky závažnou situaci sledovaly spíše okrajově, neboť příspěvků ryze informativního charakteru vyšlo výrazně méně, než zasvěcenějších článků konkrétních autorů. Komentáře a reportáže však tento nepoměr vyvažují. Čtenáři si nicméně mohli udělat dostatečný vhled do událostí i z článků neutrálního vyznění. V tomto směru vyvinuly největší aktivitu *LN*, které k problematice publikovaly největší počet textů. Následuje je deník *Právo*, *HN* a *MF DNES* naopak k tématu otiskly pouze po jednom příspěvku.

Analyzujeme-li obsahovou stránku příspěvků, český tisk se snažil na jedné straně k celému problému přistupovat neutrálně a neangažovaně. Většinou formou krátkých zpráv podával čtenářům ověřená fakta, aniž by je nějak tendenčně hodnotil. Ovšem z druhého úhlu pohledu je třeba připustit, že informativní tisk častěji vybíral kritická vyjádření evropských politiků, která následně veřejnosti předával. Reakce jejich ruských protějšků byly spíše upozaděny. Tisk nepublikoval ani názory českých politiků, kteří s Janukovyčovým antievropským postojem souhlasili. Hlavní zájem periodik se soustředil na stále vzrůstající protesty ve velkých městech, především v Kyjevě. Ve spojitosti s probíhajícími demonstracemi deníky akcentovaly jejich proevropský a proukrajinský nádech, mimo jiné příkládáním fotografií demonstrantů držících vlajky EU a Ukrajiny. Rovněž bylo zdůrazněno, že většinu protestujících tvořili převážně studenti a mladí lidé. Média také poukazovala na skutečnost, že při některých protestních akcích docházelo ze strany demonstrantů k přestupkům či drobnějším šarvátkám. Byl zmíněn i útok protestujících na sídlo vlády.

---

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Lidové noviny. *Kyjev ochromila demonstrace za spojení s EU*. 25. 11. 2013. s. 7.

Lidové noviny. *Tymošenková hladovkou bojuje z a EU*. 26. 11. 2013, s. 7.

2. 5 kauza expremiérky Julije Tymošenkové

Aféra političky přitahovala intenzivní pozornost českého tisku po celé námi sledované období. Deníky o Tymošenkové pravidelně přinášely zprávy skrze neutrálně laděné příspěvky, ale i formou zaujatých článků. Osobnost Tymošenkové byla pro média natolik atraktivní a pozoruhodná, že ve spojitosti s ní informovala někdy až o marginálních věcech, kupříkladu přehnaně monitorovala její zdravotní stav. Dále se její jméno v tisku objevovalo v souvislosti s vězeňskými podmínkami a otázkou podpisu asociační smlouvy Ukrajiny s EU, k němuž mělo dojít po jejím propuštění.

Během parlamentních voleb si české deníky Tymošenkové všimaly jen velmi sporadicky. Poukazovaly na ni pouze v kontextu se stranou Vlast, jejíž předsedkyní byla. Avšak kritické ohlasy expremiérky k vítězství Strany regionů v tiskovinách zaznamenány nebyly. Výjimkou byl pouze článek zveřejněný v deníku *Právo* 30. 10. 2012, jenž zmínil, že se Tymošenková proti „nespravedlivým“ volbám rozhodla protestovat hladovkou.⁷²

Koncem roku 2013 publikoval deník *Právo* článek kratšího rozsahu s názvem *Straně Tymošenkové může hrozit rozpuštění*.⁷³ Informativní příspěvek Michala Švece pojednával o novém obvinění, ze kterého byla opoziční strana Vlast J. Tymošenkové nařčena. Podle kyjevské generální prokuratury měly údajně mezi lety 2007-2010 zahraniční offshorové společnosti financovat kampaň politického uskupení Blok Julie Tymošenkové, jehož součástí byla i právě strana Vlast.⁷⁴ Druhá část článku byla již věnována reakcím jednoho z opozičních politiků Andrije Škila⁷⁵ a právního zástupce Tymošenkové Serhije Vlasenka, kteří se pokusili předkládané obvinění vyvrátit. Autora zaujalo především stanovisko Serhije Vlasenka, které v textu citoval: „*Kuzmin si spletl Vlast se Stranou regionů-právě ji financují Rinat Achmetov, Dmytro Firtaš a další oligarchové, kteří drží svůj kapitál v offshorových zónách. Vlast je naopak financována malým a středním byznysem*“.⁷⁶

Justičními aférami kolem Tymošenkové se rovněž zabývalo periodikum *MF DNES*, jež uveřejnilo příspěvek referující o jejím dalším obvinění, tentokrát z účasti na vraždě

---

⁷² ŠVEC, Michal. *Janukovyč má pohodlný náskok, Tymošenková drží hladovku*. *Právo*, 30. 10. 2012, s. 13.

⁷³ ŠVEC, Michal. *Straně Tymošenkové může hrozit rozpuštění*. *Právo*, 21. 12. 2012, s. 10.

⁷⁴ Podle slov generálního prokurátora Renata Kuzmina existuje na Ukrajině zákon zakazující politickým stranám financování a dotování zahraničními společnostmi či státy.

⁷⁵ Andrij Škil-bývalý opoziční poslanec a blízký spolupracovník J. Tymošenkové, Serhij Vlasenko-právní zástupce J. Tymošenkové.

⁷⁶ Tamtéž.

podnikatele Jevhena Ščerbaně.⁷⁷ Zpráva též připomněla opoziční návrh nominovat Tymošenkovou do příštích prezidentských voleb v roce 2015.⁷⁸

Počátkem roku 2013 vyšla série krátkých zpráv pojednávajících o zhoršujícím se zdravotním stavu expremiérky. Kupříkladu *Lidové noviny* k danému tématu uveřejnily dvě zprávy, jejichž název obsahoval klíčové sdělení: *Tymošenková se bojí otravy jídlem* a *Stav Tymošenkové se zhoršil*.⁷⁹ O obavách expremiérky z otrávené stravy publikoval zprávu *Tymošenková se bojí jedu* taktéž deník *Právo*. Zbylá periodika zdravotní stav či záměrnou intoxikaci jídla nemonitorovala.

Obsáhlý článek podrobněji mapující situaci kolem kauzy Tymošenkové se vyskytl počátkem května na stránkách deníku *Právo*.⁸⁰ Příspěvek s názvem *Štrasburk: Kauza Tymošenková je politická* informoval o čerstvém rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, podle něhož stojí v pozadí kauzy bývalé předsedkyně vlády politické motivy. Soud tak označil její věznění za nelegitimní. Avšak článek rovněž parafrázoval prohlášení soudu, podle kterého se nepodařilo prokázat, že by Tymošenková byla vystavena mučení, jak se mnozí její zastánci domnívali.⁸¹ V článku jsou k případu taktéž citována dvě protichůdná stanoviska, a sice českého politika Karla Schwarzenberga a poslance Nejvyšší rady Ukrajiny za Stranu regionů Michaila Čečetova, jenž byl v příspěvku chybně označen za poslance ruské státní dumy. Zatímco proevropsky orientovaný K. Schwarzenberg hodnotil rozsudek kladně a své vyjádření doplnil slovy: „*Doufám, že viníci skončí v šatlavě*“. Poslanec Čečetov zastával opačný postoj. Podle textu se domníval, že kauza Tymošenkové podléhá ukrajinské justici, jež neshledala důvody pro její propuštění.⁸² Rozhodnutí evropského soudu o tom, že stíhání expremiérky bylo politicky motivované, krátce reflektovaly taktéž deníky *MF DNES* a *HN*.⁸³ V letních měsících se články rozebírající dění kolem expremiérky nevyskytovaly. Zájem tisku o Tymošenkovou začal naopak stoupat během října a postupně v průběhu listopadu nabýval

---

⁷⁷ Jevhen Ščerbaň: Ukrajinský miliardář a šéf vlivné finanční skupiny. Byl zavražděn v roce 1996 společně se svou manželkou na doněckém letišti.

⁷⁸ Tymošenková podle prokuratury objednala vraždu, hrozí jí doživotí. *MF DNES*. 18. 1. 2013 [cit. 2016-07-17].

⁷⁹ *Lidové noviny*. *Tymošenková se bojí otravy jídlem*. 5. 1. 2013, s. 6.

Lidové noviny. *Stav Tymošenkové se zhoršil*. 19. 1. 2013, s. 7.

⁸⁰ *Právo*. *Štrasburk: Kauza Tymošenková je politická*. 2. 5. 2013, s. 8.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž.

⁸³ *MF DNES*. *Ukrajina nehodlá Tymošenkovou propustit*. 4.-5. 5. 2013, s. 6.

Hospodářské noviny. *Ukrajina*. 2. 5. 2013, s. 7.

na intenzitě, pravděpodobně v kontextu s blížícím se podpisem asociační smlouvy. Články se soustředily převážně na otázku jejího plánovaného propuštění. Čtenáři tak mohli nalézt kupříkladu řadu příspěvků spekulativního charakteru, jež zvažovaly různé varianty expremiérčina možného propuštění na svobodu. Novináři rovněž komentovali návrh zákona iniciovaný nezávislou poslankyní Anželikou Labunskou, jenž měl Tymošenkové umožnit vycestovat na léčení do zahraničí. Po pozastavení přípravných jednání vedoucích k podpisu asociační smlouvy reflektoval český tisk především reakce Tymošenkové a její emocionální výzvy k prezidentu i k samotným Ukrajincům.

Nejpodrobněji mapovaly dění kolem expremiérčina potencionálního omilostnění *LN*, jež formou zpráv i rozsáhlých příspěvků informovaly o takřka každém novém obratu v této kauze. Články zasvěcené výhradně Juliji Tymošenkové vyšly během října a listopadu v *LN* celkem čtyři.⁸⁴ Autory většiny z nich byli novináři L. Palata a P. Procházková. Jako příklad předkládáme titulky některých publikovaných příspěvků: *Tymošenková je jen krok od svobody*, *Přijme Ukrajina Lex Tymošenko?*, *Tymošenková nabídla, že se obětuje*.⁸⁵ Autoři v nich přistupovali k událostem chronologicky a seznamovali čtenáře s aktuálním vývojem v kauze Tymošenkové. Podobným způsobem se snažili nejnovější dění kolem expremiérčina možného osvobození zachytit ve svých příspěvcích i zbylé deníky *MF DNES*, *HN* a *Právo*.

V *HN* nalzáme k diskuzi o propuštění Tymošenkové na svobodu pouze jeden příspěvek s názvem *Ukrajina mění kvůli Tymošenkové trestní zákoník*.⁸⁶ Článek Ondřeje Soukupa uveřejněný 6. 11. 2013 stručně zrekapituloval klíčové okamžiky aféry Tymošenkové. Připomněl, že jedním ze stěžejních kritérií pro podpis asociační smlouvy EU a Ukrajiny je bezpodmínečné propuštění expremiérky na léčení do zahraničí. V dalších částech rozebíral Soukup východiska, která by mohla vést k osvobození Tymošenkové. Zaujal ho kupříkladu již výše zmiňovaný kompromisní návrh poslankyně Anželiky Labunské, jenž předpokládal, že by byla expremiérka propuštěna na léčení do zahraničí, avšak trest by jí anulován nebyl. Nemohla by se tudíž účastnit ani prezidentských voleb v roce 2015.⁸⁷

---

⁸⁴ PALATA, Luboš. *Tymošenková je jen krok od svobody*. Lidové noviny, 10. 10. 2013, s. 9.

PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Přijme Ukrajina Lex Tymošenko?* Lidové noviny, 12. 10. 2013, s. 7.

PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Tymošenková nabídla, že se obětuje*. Lidové noviny, 23. 11. 2013, s. 7.

Lidové noviny. *Tymošenková hladovkou bojuje za EU*. 26. 11. 2013, s. 7.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ SOUKUP, Ondřej. *Ukrajina mění kvůli Tymošenkové trestní zákoník*. Hospodářské noviny, 6. 11. 2013, s. 6.

⁸⁷ Tamtéž.

V závěrečné pasáži Soukup rovněž zmínil prognózu právního zástupce Tymošenkové Sergeje Vlasenka. Ten prohlásil, že vzhledem k úzkému časovému rámci neočekává, že poslanci stihnou schválit do vilniuské konference právní normu umožňující Tymošenkové vycestovat do zahraničí. Nadcházející podpis asociační smlouvy tedy označil za nereálný.⁸⁸

Obsah článků pojednávajících o osvobození Tymošenkové publikovaných ve zbylých periodikách se nesl vesměs v podobném duchu. Některé příspěvky též poukazyvaly na nová obvinění, která byla proti Tymošenkové vznesena. Jmenujme pro ilustraci článek opatřený titulkem *Pustí Ukrajina Tymošenkovou*-vydaný 6. 11. 2013 v *Lidových novinách*.⁸⁹ Text kromě informací popsaných výše upozornil na to, že expremiéře hrozí nové obvinění. Podle něho měla Tymošenková údajně získat nezákonným způsobem velkou sumu peněz ve spolupráci s bývalým premiérem Ukrajiny Pavlem Lazarenkem.⁹⁰

Poté, co ukrajinská vláda oficiálně deklarovala, že pozastavuje přípravná jednání s EU, sledoval tisk reakce Tymošenkové i řady Ukrajinců, kteří proti tomuto rozhodnutí vyšli do ulic demonstrovat. Jeden z prvních článků podrobně mapujících čerstvé reakce Tymošenkové s názvem *Tymošenková nabídla, že se obětuje* publikovala Petra Procházková 23. 11. 2013.⁹¹ Autorka v něm informovala o dopise expremiérky adresovaném přímo prezidentu Janukovyči, v němž ho žádala, aby přehodnotil své rozhodnutí, a vyzvala ho k tomu, aby jednal především v zájmu Ukrajiny. Tymošenková ve svém osobním dopise deklarovala, že je ochotná slevit z požadavku na své propuštění, podepíše-li Ukrajina asociační smlouvu.⁹²

I v následujících dnech česká média důkladně monitorovala postoj Tymošenkové k stále vyostřenějším protestům v ulicích Kyjeva. Článek z 26. 11. 2013 otisknutý v *LN* si kupříkladu všiml expremiérčiny podpory demonstrantům, která na protest proti vládnímu rozhodnutí vyhlásila neomezenou hladovku.⁹³

Při sumarizaci docházíme k závěru, že všechny sledované články a zprávy vykreslovaly Juliji Tymošenkovou jako politickou oběť Janukovyčova nedemokratického režimu, neboť pouze ona by mohla tehdejší hlavu státu reálně porazit v prezidentských

---

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Lidové noviny. *Pustí Ukrajina Tymošenkovou?* 6. 11. 2013, s. 6.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Tymošenková nabídla, že se obětuje*. Lidové noviny, 23. 11. 2013, s. 7.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Lidové noviny. *Tymošenková hladovkou bojuje za EU*. 26. 11. 2013, s. 7.

volbách v roce 2015. Ovšem z druhého úhlu pohledu média jednoznačně netvrdila, že by se expremiérka nikdy nepodílela na protiprávních aktivitách. Naopak některé články v souvislosti s ní dokonce poukázaly na nová obvinění. Jako příklad lze připomenout příspěvek, publikovaný v LN 6. 11. 2013 *Pustí Ukrajina Tymošenkovou*.⁹⁴ K otázce, do jaké míry jsou obvinění Tymošenkové oprávněná, či nikoli, se stavěly noviny celkově ambivalentně. Rozhodně nenalzáme v informativních příspěvcích tendence přesvědčovat čtenáře o expremiérčině úplné nevině. Avšak její věznění bylo čtenářům předkládáno jako jednoznačně politicky motivované s cílem odstranit silnou a charismatickou protivnici. Tisk poukazoval v souvislosti s ní na další zpolitizované kauzy bývalých členů vlády, které nakonec ukrajinská vláda osvobodila v rámci plnění unijních kritérií.

Média Tymošenkovou taktéž vyličila jako klíčovou osobnost procesu přidružování Ukrajiny k EU, neboť její osvobození se stalo jednou z hlavních podmínek pro podpis asociační smlouvy. Řada příspěvků před rozhodnutím prezidenta asociační smlouvu nepodepsat pojednávala převážně o tom, jakým způsobem bude Tymošenková osvobozena a jestli skutečně k jejímu propuštění z vězení dojde. Články byly často doplněny o četná prohlášení různých zahraničních a ukrajinských politiků k případu. Ani po pozastavení přístupových dohod nepřestával tisk nadále sledovat osud Tymošenkové. Během následujících dní se jméno expremiérky mnohokrát se skloňovalo při různých protestních akcích, neboť v ní lidé spatřovali symbol západního smýšlení, sbližování s EU a v neposlední řadě hlavní politickou oběť režimu. Deníky referovaly taktéž o reakcích Tymošenkové, jež se snažila demonstranty v jejich úsilí povzbuzovat.

Deníky nepředstavovaly expremiérku pouze jako vězněnou političku, ale také ji prezentovaly jako ženu a matku, což u mnohých čtenářů mohlo vzbuzovat sentiment a soucit. Dokladem toho jsou kupříkladu častá vyjádření její dcery Jevhenije či četné zprávy rozebírající těžké vězeňské podmínky a příkoří, které musela Tymošenková snášet a které působily nepříznivě na její zdravotní stav.

2. 6 role České republiky v kauzách stíhaných členů bývalé vlády

Sledované noviny své čtenáře rovněž seznamovaly s osudy ukrajinských azylantů pobývajících na území ČR, kteří byli ve své domovině Janukovyčovou vládou politicky pronásledováni. Česká republika však v tisku nefigurovala pouze v pozici bezpečného

---

⁹⁴ Lidové noviny. *Pustí Ukrajina Tymošenkovou?* 6. 11. 2013, s. 6.

útočiště perzekuovaných politiků. V denících se kupříkladu objevila zpráva o tom, že podle ukrajinských státních orgánů měla ČR participovat na diskreditaci prezidenta Janukovyče. Podle stručných příspěvků, uveřejněných v denících *Právo* a *LN* měly české orgány údajně poskytovat azylantům prostor pro falšování různých vyšetřovacích materiálů, jejichž cílem bylo zkompromitovat ukrajinskou hlavu státu.⁹⁵ Jedním z domnělých obvinění, jimiž se údajně snažili Janukovyče diskreditovat, měla být prezidentova účast na vraždě politika Jevhena Ščerbaně, z níž ukrajinská prokuratura vinila taktéž Tymošenkovou.⁹⁶ Další příspěvky se již soustředily na mapování aktivit ukrajinských politických azylantů na území ČR, mezi nimiž zaznívalo nejčastěji jméno manžela vězněné premiérky Oleksandra Tymošenska a především médií často zmiňovaného bývalého ministra hospodářství Bohdana Danylyšyna.

O kauze A. Škila referoval deník *Právo* prostřednictvím delšího článku v polovině prosince 2012.⁹⁷ Autor Michal Švec v úvodu textu v krátkosti zrekapituloval Škilovu politickou kariéru. Zvláště akcentoval Škilovy aktivity coby opozičního politika a hlasitého kritika Janukovyčova režimu. Za stěžejní důvod trestního stíhání exposlance označil jeho participaci v kampani *Ukrajina bez Kučmy* v roce 2000.⁹⁸ Dále se autor už zabýval důvody, které vedly Škila k rozhodnutí požádat v ČR o politický azyl. Poukázal rovněž na exposlancův záměr spolupracovat po svém příjezdu do ČR na projektu ukrajinského exulanta B. Danylyšyna, jenž zde založil občanské sdružení *Ukrajinská evropská perspektiva*.⁹⁹

S větším zájmem mapovala média kroky azylanta Danylyšyna, jemuž české orgány udělily povolení k pobytu už v roce 2011.¹⁰⁰ O exministrovi informovala česká média v roce 2013 poprvé v souvislosti s únorovým summitem EU-Ukrajina, na základě něhož ukrajinská prokuratura zastavila stíhání některých politických oponentů, včetně Danylyšyna.¹⁰¹ Zprávu o

---

⁹⁵ Lidové noviny. *Opozice prý v Česku chystala provokaci*. 7. 9. 2013, s. 6.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ ŠVEC, Michal. *Další blízký kolega Tymošenkové požádá v Česku o azyl*. *Právo*, 19. 12. 2012, s. 9.

⁹⁸ Toto hnutí bylo reakcí na politickou vraždu nepohodlného žurnalisty Heorhije Gongadzeho, za níž měla stát tehdejší hlava státu Leonid Kučma. Během rozsáhlých protestů a četných petic požadovali účastníci okamžité odstoupení prezidenta Kučmy a dalších v kauze zavražděného novináře zainteresovaných vysokých státních činitelů.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ ŠVEC, Michal. *Ukrajina ukončila stíhání Danylyšyna*. *Právo*, 4. 3. 2013, s. 9.

ukončení stíhání přinesl deník *Právo* 4. 3. 2013.¹⁰² Článek obsahoval pouze věcné informace a objasnění uvedeného rozhodnutí. Nevěnoval pozornost reakcím jednotlivých politiků.

S podrobným pohledem B. Danylyšyna na politickou situaci na Ukrajině se čtenáři mohli seznámit až měsíc před pozastavením přípravných jednání s EU, tedy v polovině října 2013.¹⁰³ Rozhovor Luboše Palaty s názvem *Osud dvou tří lidí nesmí ohrozit dohodu s EU* uveřejnila *MF DNES*. Palatovy otázky logicky směřovaly v první řadě k nadcházejícímu plánovanému podpisu asociační smlouvy. Redaktor se kupříkladu B. Danylyšyna tázal, jak hodnotí fakt, že asociační smlouvu s EU podepíše Ukrajina pod vedením prezidenta Janukovyče. V následujících dotazech se Palatova pozornost přesunula k Juliji Tymošenkové a hodnocení její vlády. V odpovědích Danylyšyna, jehož nedávno prokuratura zprostita obžaloby, se odrážely určité sympatie a pochopení pro Janukovyčovu vládu. Velmi pozitivně ocenil, že země vstoupí do evropských struktur během vlády prezidenta Janukovyče, o němž taktéž prohlásil, že vyhrál v nejdemokratičtějších volbách. Podle jeho slov tak tradičně proruská východní Ukrajina bude následovat svého hlavního leadera Janukovyče do Evropy. Danylyšyn se rovněž kriticky vymezil vůči postoji Bruselu, jenž údajně stále poukazoval na mezery v plnění Evropou stanovených kritérií, avšak pozitivních reforem si všímal v poněkud menším měřítku. Exministři současně nelze upřít jistou dávku sebereflexe, neboť bývalou vládu, jejíž součástí sám byl, obvinil z toho, že nevyvinula dostatečnou snahu o bližší integraci s Evropou.¹⁰⁴

---

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ PALATA, Luboš. *Osud dvou tří lidí nesmí ohrozit dohodu s EU*. MF DNES, 21. 10. 2013, s. 9.

¹⁰⁴ Tamtéž.

3. Komentáře a analytické články

3. 1 reflexe volební kampaně a parlamentních voleb v roce 2012 pohledem českých novinářů

3. 1. 1 reportáže novinářů působících během voleb v Kyjevě

Reportéři Petra Procházková (*LN*), Alžběta Chmelařová (*HN*) a Michal Švec (*Právo*) popisovali předvolební situaci i následný průběh voleb přímo z Kyjeva. Zde vznikaly jejich autentické reportáže, v nichž se autoři pokoušeli vykreslit atmosféru města a pocity lidí před zlomovým hlasováním, které mělo rozhodnout o dalším směřování země. P. Procházková i M. Švec se shodli na tom, že Ukrajinci jsou již znaveni nedůvěryhodnou politikou a neustálými vleklými kauzami. Lidé podle nich současně ztratili i naději na změnu v lepší fungování státu. M. Švec ve své reportáži *Předvolební kampaň skončila, Ukrajinci jdou k volbám* přímo psal: „Ukrajinci jako by v záplavě vzletných hesel otupěli. Chybí jim zápal, který zemi ovládal během Oranžové revoluce před osmi lety“.¹⁰⁵ Švec též citoval jednu z procházejících žen, jež se mu svěřila se svými rozporuplnými pocity: „Juščenko svou šanci propásl a teď už je těžké něčemu věřit“.¹⁰⁶ Podobně atmosféru líčila i P. Procházková. V reportáži *Hlavně už žádnou revoluci* popisovala lhostejnost a apatii ve vztahu k nadcházejícím volbám. Dodala také, že v Kyjevě toho blížící volby připomínalo jen pramálo. Lidé byli zklamáni a znechuceni.¹⁰⁷

Autoři příspěvků rovněž nezpochybovali, že by se v Kyjevě mělo schylovat k podobné revoluci, jaká proběhla v roce 2004. Podle jejich slov nebyla cítit z místních obyvatel taková vroucnost a nadšení jako před osmi lety. V článku Procházkové se například objevilo vyjádření jedné místní pouliční prodavačky: „Ona žádná revoluce na Ukrajině nemá smysl. U nás se stejně nic nezmění, dokud to v Moskvě neodmávnou.“¹⁰⁸ Jak Procházková, tak i Švec se snažili zachovat nezávislý postoj a citovali stejnou měrou sympatizanty z Janukovyčova i z opozičního tábora. Na druhou stranu se subjektivního hodnocení zcela nezdržovali. Procházková v článku *Ukrajinské volby jsou jeden velký byznys* informovala o tom, že

---

¹⁰⁵ ŠVEC, Michal. *Předvolební kampaň skončila, Ukrajinci jdou k urnám*. *Právo*, 27. 10. 2012, s. 9.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Hlavně už žádnou revoluci*, *Lidové noviny*. 27. 10. 2012, s. 8.

¹⁰⁸ Tamtéž.

Janukovyčova strana prosadila v roce 2011 změnu volebního zákona z poměrného volebního systému na smíšený. Na základě této reformy se v jednomandátových obvodech volili jednotlivci, kteří mnohdy kandidovali jako tzv. „nezávislí“. Ve skutečnosti však podle slov autorky byli financováni z veřejného rozpočtu či byli přímo placeni z peněz některých vlivných oligarchů. Procházková dále mírně ironicky poukazovala na naprostou podřízenost médií Janukovyčově straně, která předně upřednostňovala kandidáty navržené Stranou regionů.¹⁰⁹

První povolební reportáž Petry Procházkové *Když zvítězí Janukovyč, emigruji* uveřejnily LN již druhý den po volbách 29. 10. 2012.¹¹⁰ Autorka v ní líčila průběh voleb přímo z volební místnosti¹¹¹. Text zatím nebyl doplněn o relevantní volební výsledky, jednalo se pouze o autorčiny osobní dojmy. Reportáž doprovodila ještě kratším textem věnovaným opozičnímu kandidátu Klyčkovi (UDAR) s názvem *Boxer Klyčko je třetí, ale míří na prezidenta*.¹¹² V něm krátce nastínila první odhady volebních výsledků, podle kterých bylo Klyčkově straně UDAR přisouzeno překvapivě až třetí místo. Autorka ve své stati nijak neskrývala sympatie vůči Klyčkovi. Vykreslila ho jako člověka férového, bezprostředního a se západním myšlením. Taktéž poukázala na reálnou možnost, že by Klyčko mohl v roce 2015 uspět v prezidentských volbách.¹¹³

Reportáž Michala Švece reflektující průběh voleb našli čtenáři v deníku *Právo* druhý den po volbách 29. 10. 2012. Text přinesl taktéž první povolební odhady výsledků, dále zmínil soudní rozhodnutí o preventivním zákazu protestů v centru měst, které platilo až do 12. 11. 2012. Švecovy texty nebyly tak emotivního charakteru, jako mohli čtenáři nalézt u P. Procházkové. Zdržoval se osobního hodnocení a více se snažil zachytit dění kolem sebe. Zajímala ho především atmosféra hlavního města v den hlasování a reakce Kyjevanů na volby a jejich průběh. Stejně jako Procházková kladl důraz zejména na zmanipulovaný průběh voleb, který podle něho zapříčinil nízkou volební účast.¹¹⁴ V reportáži s názvem *Den a noc u voleb: vypjaté emoce, křik, smích a únava* popisoval průběh voleb přímo z volební místnosti. Náladu během hlasování hodnotil vcelku pozitivně, neboť se pohyboval především mezi

---

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Když zvítězí Janukovyč, emigruji*. Lidové noviny 29. 10. 2012, s. 6.

¹¹¹ Autorka byla svědkem voleb v 76. volební místnosti 290. okruhu hlavního města Kyjeva.

¹¹² PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Boxer Klyčko je třetí, ale míří na prezidenta*. Lidové noviny, 29. 10. 2012, s. 6

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ ŠVEC, Michal. *Kyjevané se báli podvodu, a tak k urnám mnozí nešli*. Právo, 29. 10. 2012, s. 10.

mladými voliči, kteří tvořili hlavní voličskou základnu V. Klyčka. Současně se však čtenáři v příspěvku mohli dočíst o konkrétních případech porušování volebního zákona přímo v hlasovacích místnostech, neboť autor byl jejich svědkem. Pro ilustraci uvedl příklad, při němž měl údajně jeden z hlasujících volit s cizím pasem.¹¹⁵

Z Kyjeva podávala zprávy i reportérka *HN* Alžběta Chmelařová, jež se rovněž zaměřila na popis nálad a emocí v ulicích hlavního města. Lze říct, že její osobní postřehy se téměř nelišily od dojmů P. Procházkové. Opět potvrdila, že z lidí je cítit skepse a beznaděj. Ani v jejím příspěvku nic nenasvědčovalo tomu, že by Ukrajinci vyšli hromadně do ulic. Chmelařová zároveň v textu připomněla i historicko-kulturní rozdělení země, které se při každých volbách výrazně promítá do jejích výsledků.¹¹⁶

Autoři výše uvedených příspěvků vycházeli při popisu průběhu voleb především z vlastních zkušeností, neboť celé hlasování monitorovali z Kyjeva, ba dokonce někteří přímo z volebních místností. Parlamentní volby se tak pokusili čtenářům přiblížit zejména líčením celkové atmosféry v ulicích města, prostřednictvím názorů náhodných kolemjdoucích a někdy i skrze osobní příběhy některých z nich. Vtiskli tím tedy svým reportážím lidský charakter. Za hlavní problém, provázející celé volební klání, lze podle nich považovat časté podvody a manipulace, na něž ve svých článcích všichni autoři poukazovali.

3. 1. 2 rozhovory vzniklé během říjnových parlamentních voleb

Situaci na Ukrajině krátce před parlamentními volbami i těsně po nich mapovali skrze rozhovory P. Procházková, M. Švec a Luboš Palata. Čtenáři se tedy mohli seznámit s pohledem na aktuální politické dění v zemi ukrajinského intelektuála a esejisty Mykoly Rjabčuka, dcery vězněné expremiérky Jevhenije Tymošenkové a předsedy Komunistické strany Ukrajiny (KPU) Petra Symonenka. Dotazy novinářů směřovaly především k průběhu parlamentních voleb, analýze povolebních výsledků a prognóz do budoucnosti. Řada otázek se rovněž dotýkala prezidenta Janukovyče a některých kontroverzních kroků jeho vlády. V příspěvcích kupříkladu vedli redaktoři s dotazovaným debatu o politické perzekuci členů bývalé vlády Tymošenkové či o roli oligarchů a Ruska v ukrajinských vnitřních záležitostech. K tématu voleb a jejich regulérnosti uvedli hosté různorodá stanoviska. Nejvíce kriticky se k volbám postavila Jevgenija Tymošenková, s níž diskutoval pro deník *Právo* Michal Švec

---

¹¹⁵ ŠVEC, Michal. *Den a noc u voleb: vypjaté emoce, křik, smích a únava*. Právo, 30. 10. 2012, s. 13.

¹¹⁶ Tamtéž.

těsně před začátkem pochybného hlasování.¹¹⁷ Důvodem toho, proč volby nelze označit za regulérní, je podle premiérčiny dcery to, že nebylo umožněno kandidovat její matce, hlavní opoziční kandidátce Juliji Tymošenkové. Svoji matku označila za silného charismatického leadera, jehož sjednocená opozice postrádala. M. Švec předložil čtenáři v rozhovoru s dcerou vězněné političky jednostranný, zaujatý a emotivní pohled. Dotazovaná ve svých odpovědích kritizovala pouze Janukovyčovu vládu. Obviňovala ji především z politického pronásledování svých odpůrců, včetně své matky, jejíž působení v politice naopak hodnotila velmi pozitivně, chvílemi až spasitelsky.¹¹⁸

Problematika neregulérního průběhu voleb a nekorektní kampaně, která celé předvolební klání doprovázela, se čteně objevovala i v rozhovoru Luboše Palaty s esejistou Mykolou Rjabčukem, zveřejněném v *LN* 24. 10. 2012, tedy krátce před začátkem hlasování.¹¹⁹ Kromě ústředního tématu voleb Palatu rovněž zajímaly vnitropolitické rozepře, ekonomické otázky a aktuální ukrajinsko-ruské vztahy. Dotazoval se kupříkladu hosta, jak byl tehdejší prezident Janukovyč přijímán v ruských politických kruzích. Samotné nadcházející parlamentní volby zhodnotil M. Rjabčuk jako již předem nečestné, odporující demokratickým zásadám, neboť během kampaně docházelo k mnoha podvodným machinacím, které budoucí výsledek už předem zdiskreditovaly. Podle slov Rjabčuka se Strana regionů rovněž dopustila nepoctivosti tím, že v roce 2011 změnila volební zákon tak, aby znevýhodnila opoziční kandidáty. Dotazovaný dále dodal, že v jednomandátových obvodech se snadněji obchoduje s hlasy a je zde velký vliv státní moci. Na druhé straně však Rjabčuk zdůraznil, že volby na Ukrajině lze stále označit za svobodné, protože se jich mohlo účastnit neomezené množství stran či politických hnutí a možnosti manipulace s výsledky byly pouze limitované. Opozice by tak v případě mobilizace svých sil mohla vyhrát, ovšem takovou variantu nepovažoval Rjabčuk za příliš pravděpodobnou.¹²⁰

Interview ukazující poněkud odlišný úhel pohledu se objevilo na stránkách *LN* krátce po volbách, 31. 10. 2012.¹²¹ Autorka Petra Procházková se v něm ptala předsedy Komunistické strany Ukrajiny (KPU) Petra Symonenka, čím si vysvětluje nečekaně dobrý

---

¹¹⁷ ŠVEC, Michal. *Výhrou je už to, že se opozice u nás dokázala sjednotit*. Právo, 25. 10. 2012, s. 9.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ PALATA, Luboš. *Janukovyčovi lidé se Ruska bojí*. Lidové noviny, 24. 10. 2012, s. 6.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Uspěli jsme díky mladým komunistům*. Lidové noviny, 31. 10. 2012, s. 8.

volební výsledek své strany. Pokládáné dotazy dále směřovaly na celkové hodnocení voleb, úlohu oligarchů v politickém životě či k budoucímu směřování Ukrajiny. Předmětem diskuze mezi Procházkovou a Symonenkem byla taktéž otázka potencionální fašizace ukrajinské společnosti. Autorka zde narážela na překvapivý výsledek nacionalistické strany Svoboda, kterou podle způsobu formulace dotazů¹²² považovala za ultrapravicovou. Zajímal ji rovněž postoj Symonenka k úloze oligarchických skupin v politických stranách.¹²³ Podle Symonenkových slov vítězství Svobody ovlivnila právě podpora mocných oligarchických klanů, kteří tím chtěli údajně oslabit demokratickou opozici. Celé volební klání tak Symonenko označil za „podnikatelský projekt“, v němž reálně především vítězil byznys a peníze.¹²⁴ Rozhovor obsahoval i jednu faktickou chybu. Autorka se v textu dopustila hrubé neznalosti, když pronesla, že KPU dosáhla nejvyššího volebního výsledku od vzniku nezávislé Ukrajiny. Ve skutečnosti ovšem získali komunisté kupříkladu v roce 1998 přes 24% a k téměř 20% se přibližovali v parlamentních volbách v roce 2002.¹²⁵

3. 1. 3 komentáře a analytické články

K říjnovým volbám se skrze komentáře a analytické články vyjádřili pouze reportéři *HN* Ondřej Soukup a Bohdan Kopčák. Zatímco O. Soukup se ve svém krátkém zamyšlení s titulkem *Ani v politice nehodím ručnik do ringu* soustředil na novou tvář ukrajinské politiky Vitalije Klyčka, předsedu strany UDAR.¹²⁶ B. Kopčák se v textu *Ukrajinské volby příliš mnoho vítězů* pokoušel volební výsledky uchopit komplexněji a současně čtenáře seznámit i se zákulisní politikou.¹²⁷ Žádný z autorů již nevěnoval pozornost tématu mnohokrát rozebíranému výše, tedy podvodům a falzifikacím během voleb. Autoři čtenářům tentokrát představili profily vybraných kandidátů, přičemž Ondřej Soukup charakterizoval jen V.

---

¹²² Ve volbách kromě vás skokový úspěch zaznamenali už jen nacionalisté. Máte pocit, že Ukrajina stojí na křižovatce, kdy zvítězí buď levice, nebo ultrapravice? Obáváte se, že na Ukrajině a Evropě hrozí nástup fašismu?

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 2004, s. 418-426.

¹²⁶ SOUKUP, Ondřej. *Klyčko: Ani v politice nehodím ručnik do ringu*. *Hospodářské noviny*, 26.–28. 10. 2012, s. 6-7.

KOPČÁK, Bohdan. *Ukrajinské volby: Příliš mnoho vítězů*. *Hospodářské noviny*, 30. 10. 2012, s. 11.

¹²⁷ Tamtéž.

Klyčka. Právě jeho vykreslili oba komentátoři obdobným způsobem. Shodli se na tom, že Klyčko je charismatický neokoukaný politik evropského ražení, doposud nezatížený korupčními skandály. Navíc na rozdíl od jiných ukrajinských politiků ve své kariéře sportovce dosáhl nevídaného úspěchu a bohatství.¹²⁸ O. Soukup v příspěvku uvedl, že vzhledem ke svému značnému majetku nebude mít předseda UDARu potřebu získávat další finanční prostředky nekalými praktikami. Avšak poněkud ambivalentní vztah zaujal k jeho volebnímu programu. Některé z jeho předvolebních sloganů považoval za příliš vágní. Například zákon o lustraci označil za populistický a idealistický bod, neboť Klyčko neuvedl svou představu o jeho přesné podobě. Naproti tomu Bohdan Kopčák se proti Klyčkovu programu nijak kriticky nestavěl. Naopak kvitoval jeho návrhy na zřízení parlamentní vyšetřovací komise, jež by v budoucnu disponovala právem podílet se za určitých okolností na odvolání prezidenta Ukrajiny, či na vytvoření systémových protikorupčních opatření.¹²⁹

Ovšem ani Kopčák nezobrazoval Klyčka jen v pozitivním světle a upozornil na jeho nedůvěryhodné známosti z okolí bývalého prezidenta Leonida Kučmy. Jako příklad uvedl Klyčkovu přátelství s ocelářským a televizním magnátem Viktorem Pinčukem, zetěm exprezidenta Kučmy. Neskrýval tudíž ohledně Klyčkovy osobnosti určité pochybnosti. Kromě Klyčka a jeho UDARu komentoval i výsledky zbylých politických uskupení. Kritizoval kupříkladu vítězství nacionalistické strany Svoboda, pro kterou dokonce užil označení extremistická. V závěru bilancoval celkové výsledky hlasování. Uvedl, že volby 2012 nepřinesly pro poměry na Ukrajině nijak zásadní změnu. Nejednalo se tedy o přelomovou událost. Naopak předpokládal, že v zemi budou nadále vládnout lidé sice s novou tváří, avšak po vzoru svých předchůdců ve stálém propojení s korupčním systémem.¹³⁰

---

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Tamtéž.

3. 2 summit EU a Ukrajiny, konaný v únoru 2013, a následný proces integrace pohledem českého tisku

3. 2. 1 přípravná jednání vedoucí k podpisu asociační smlouvy zaznamenaná v rozhovorech

V průběhu summitu EU-Ukrajiny na konci února 2013 a konferencí Východního partnerství ve Vilniusu na konci listopadu 2013 byla v denících *Právo* a *HN* uveřejněna řada zajímavých rozhovorů. Autoři Michal Švec (*Právo*) a Ondřej Soukup (*HN*) v nich čtenářům předložili rozhovory s třemi osobnostmi představujícími tři různorodé pohledy na ožehavé téma hlubší integrace Ukrajiny s EU i na aktuální poměry na ukrajinské politické scéně. Čtenářům tak bylo umožněno seznámit se s postoji předsedy nově vzniklé opoziční strany UDAR Vitalije Klyčka, nově dosazeného velvyslance Ukrajiny v ČR Boryse Zajčuka a eurokomisaře pro rozšiřování EU Štefana Füleho. Stěžejním tématem rozhovorů se stal předně podpis asociační smlouvy Ukrajiny a EU. Redaktoři ve svých dotazech dále shodně naráželi na aktuální politickou situaci v zemi a s ní spojené ekonomické problémy, existenci selektivní justice a osud politických oponentů. Odpovědi uvedených osobností se značně lišily, zejména v otázkách týkajících se vnitřních problémů Ukrajiny. Naopak v problematice hlubší integrace Ukrajiny s EU se politici jednomyslně shodli na nutnosti užší spolupráce s Bruslem. Z výše uvedených osobností lze vydělit velvyslance Boryse Zajčuka, jehož stanoviska v podstatě kopírovala pozici ukrajinské vlády. Diskuzi M. Švece s B. Zajčkem s názvem *Tymošenka a další k návratu přemlouvat nebudeme* otiskl deník *Právo* 12. 2. 2013.¹³¹ Redaktor, jenž místy nikterak nezastíral své pochybnosti o tehdejší ukrajinském prezidentu a vládě, v první části textu své dotazy směřoval na vzájemné česko-ukrajinské vztahy, přičemž akcentoval ekonomickou spolupráci obou zemí. Dále se tázal, jaký postoj zaujímá Zajčuk vůči politickým azylantům v ČR. Konkrétně zmínil jména B. Danylyšyna, A. Škila či Oleksandra Tymošenska. Neopomenul rovněž kontroverzní případ vězněné expremiérky Julije Tymošenkové, jejíž věznění sám označil Švec za účelové.¹³²

V některých dotazech Švec dokonce zmínil své osobní zkušenosti. Jednou z nich byla jeho přítomnost ve volebních místnostech během parlamentních voleb. Mezi redaktorem a dotazovaným tak na základě toho vznikla polemika o regulérnosti voleb. Švec na jednu stranu

---

¹³¹ ŠVEC, Michal. *Tymošenka a další k návratu přemlouvat nebudeme*. *Právo*, 12. 2. 2013, s. 14.

¹³² Tamtéž.

přiznal, že se nestal svědkem žádných podvodných machinací, nicméně vzápětí dodal, že po skončení hlasování docházelo prokazatelně k manipulacím při přepočtu hlasů.

Odpovědi B. Zajčuka nebyly vzhledem k tomu, že byl na nový post dosazen vládou Strany regionů, ničím překvapující. V první části rozhovoru ocenil vzájemné ekonomické a politické vztahy obou zemí. Obzvláště kladně ohodnotil podporu České republiky v otázce plánovaného přidružení Ukrajiny k EU. Zajčuk se rovněž vyjádřil k otázce politických azylantů z Ukrajiny v ČR. Podle něho neexistuje žádný pádný důvod poskytovat těmto lidem azyl. Politické motivy pro jeho udělení odmítal, stejně tak jako námitku redaktora, že se jednalo o vykonstruované procesy. Ukrajinu dále popisoval jako demokratickou zemi, v níž nedochází k politickým perzekucím a ve které probíhají svobodné a regulérní volby. K podpisu asociační smlouvy s EU zaujal jednoznačný postoj. Podle jeho slov byla v tehdejší době hlavním strategickým partnerem Evropská unie. Na druhé straně však dodal, že je nutné zároveň zachovat i stávající ekonomické vztahy s Ruskem. B. Zajčuk taktéž neskrýval své zklamání nad údajně povýšeným jednáním Bruselu vůči Ukrajině.¹³³

V interview Ondřeje Soukupa v *HN* se k aktuální situaci na Ukrajině vyjádřil Vitalij Klyčko. Podobně jako M. Švec v předchozím příspěvku se Soukup nejprve tázal Klyčka na jeho postoj ke krokům prezidenta Janukovyče.¹³⁴ Diskutoval s ním o stále větším oklešťování demokracie, omezování svobody, koncentraci moci do rukou jedné strany či zatýkání členů předešlé vlády. Zde se názory Klyčka a Zajčuka rozcházejí. Klyčko zaujal k Janukovyčově vládě velmi kritické stanovisko. Na Ukrajině podle něj v té době docházelo k pomalému přechodu k autoritářskému režimu. Dále dodal: „*Moc je soustředěna v jedné rukou. Soudy nejsou nezávislé a plní jen přání moci. Policie, prokuratura, daňové úřady-to vše je součástí jednoho velkého represivního mechanismu vůči oponentům.*“¹³⁵ V problematice mezinárodních vztahů a ekonomické spolupráce Ukrajiny s EU se Zajčuk, Klyčko i Füle jednoznačně shodli. Evropskou unii označili za klíčového strategického partnera, s nímž je třeba navázat hlubší hospodářské a ekonomické styky. Dotazovaní však kladli důraz na zachování stávajících obchodních vztahů s Ruskem, neboť jejich přerušení by mohlo mít zejména v sousedních regionech devastující ekonomické následky. V. Klyčko se k tématu asociační smlouvy vyjádřil takto: „*I když v řadě evropských zemí je mnoho protivníků podpisu asociační dohody s Ukrajinou, nesmíme podpis vnímat jako nějaký ústupek současnému*

---

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ SOUKUP, Ondřej. *Ukrajina je součástí evropské rodiny*. Hospodářské noviny, 14. 5. 2013, s. 4.

¹³⁵ Tamtéž.

režimu Viktora Janukovyče. Tohle je strategická otázka. Asociační smlouva umožní, aby se Ukrajina dále přibližovala evropským standardům a prováděla reformy, které tolik potřebuje“.¹³⁶ Klyčkova slova potvrdil v krátkém rozhovoru pro deník *Právo* ze 7. 3. 2013 také eurokomisař Š. Füle, který ovšem dosavadní kroky ukrajinské vlády na rozdíl od Klyčka zhodnotil vcelku pozitivně. Ocenil kupříkladu to, že se Juliji Tymošenkové výrazně zlepšily podmínky ve vězeňské cele. Dále referoval o vytvoření speciálního programu tzv. cestovní mapy, jež Kyjevu pomůže v plnění Bruselem stanovených kritérií.¹³⁷

3. 2. 2 příspěvky Petry Procházkové v *Lidových novinách*

Tradičně nejsubjektivněji pojatý obraz o situaci na Ukrajině opět podala Petra Procházková, jež se zaměřila především na ruské reakce k plánovanému přidružení Ukrajiny k EU a jeho snaze zachovat zemi ve své geopolitické sféře vlivu. Sledovala rovněž důsledky ruské hospodářské blokády promítnuté v životech obyčejných Ukrajinců. K danému tématu uveřejnila v *LN* dva články, v nichž se zdatelně odrážel její zamítavý postoj k ruské zahraniční politice vůči Ukrajině. Dokladem toho může být příspěvek ze 17. 8. 2013, opatřený již výstižným titulkem *Ukrajina chce do EU. Rusko ji za to trestá*.¹³⁸

Úsilí Moskvy znemožnit Ukrajině bližší kooperaci s Evropou nastínila autorka též ve svém prvním článku s názvem *Bud' budete s námi, nebo proti nám*, který byl vydán 4. 1. 2013.¹³⁹ Procházková v něm čtenářům přiblížila nadcházející volbu Kyjeva mezi EU a Celní unií. Dále zrekapitulovala vleklé spory mezi Moskvou a Kyjevem o ceny zemního plynu importovaného z Ruska, které, jak autorka zdůraznila, se odvíjejí podle loajality blízkých států k moskevské politice. Následně dodala, že Rusko užívá ceny plynu jako páku na vynucení oddanosti a souhlasného postoje bývalých satelitních zemí.¹⁴⁰ Současně zmínila, že stejnou strategii použila Moskva i v případě Ukrajiny, kterou si snížením cen plynu chtěla udržet ve své mocenské sféře zájmů a zabránit jí tak integrovat se s Evropskou unií. Toto vyjádření doplnila Procházková vysvětlením, že bezmála padesátimilionová Ukrajina je

---

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ ŠVEC, Michal. *Kyjev vyslal vůči Unii pozitivní signál*. *Právo*, 7. 3. 2013, s. 7.

¹³⁸ PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Ukrajina chce do EU. Rusko ji za to trestá*. *Lidové noviny*, 17. 8. 2013, s. 7.

¹³⁹ PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Bud' budete s námi, nebo proti nám*. *Lidové noviny*, 4. 1. 2013, s. 7.

¹⁴⁰ Tamtéž.

klíčovou zemí pro Putinův chystaný projekt Celní unie, jenž by měl v budoucnu sdružovat bývalé státy SSSR.¹⁴¹

Přímé dopady ekonomického nátlaku ze strany Ruska, které Moskva vyhlásila na protest proti plánovanému podepsání asociační smlouvy mezi Ukrajinou a Evropskou unií, reflektovala autorka ve svém srpnovém článku *Ukrajina chce do EU. Rusko ji za to trestá*, zmíněném již výše.¹⁴² Zmapovala v něm aktuální situaci v ulicích Kyjeva, kde se před velvyslanectvím Ruské federace shromáždil dav lidí, aby ukázal svůj nesouhlas s kroky Moskvy. Protestující před ambasádou dokonce symbolicky zapálili některé ruské potraviny. Procházková souběžně monitorovala také aktuální situaci na ukrajinsko-ruské hranici, na níž se vytvářela dlouhá kolona kamionů a vlaků, které nemohly kvůli hospodářským sankcím převést exportované zboží do Ruska. V příspěvku autorka parafrázovala i oficiální prohlášení ruského hygienika Gennadije Oniščenka, jenž vysvětlil příčiny náhlého omezení ukrajinského exportu do Ruska. Podle něj údajně obsahovaly některé produkty dovezené z Ukrajiny toxické látky. Ovšem Procházková poté toto stanovisko doplnila vlastní interpretací, v níž se odrážel i její celkový pohled na analyzovanou situaci, tedy že pravým důvodem blokády je fakt, že současná ukrajinská vláda nemíní vstoupit do Celní unie v čele s Ruskou federací a naopak se chce stát součástí evropského společenství.¹⁴³

---

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Ukrajina chce do EU. Rusko ji za to trestá*. Lidové noviny, 17. 8. 2013, s. 7.

¹⁴³ Tamtéž.

3. 3 summit Východního partnerství prizmatem českých novinářů

3. 3. 1 příspěvky Ondřeje Soukupa v *Hospodářských novinách*

Politickou situaci na Ukrajině v porovnání s ostatními českými novináři nejsoustavněji sledoval a komentoval Ondřej Soukup. Jeho texty lze rozdělit do různých tematických okruhů. Autor zpočátku referoval o rozhodnutí Kyjeva nepodepsat ve Vilniusu asociační dohodu s Evropskou unií. Poté zaměřil svou pozornost na reakce zahraničních politiků. Předně monitoroval stanoviska řady evropských veřejných činitelů, kteří za náhlým pozastavením přístupových jednání spatřovali moskevský nátlak. V dalších příspěvcích Soukup pozorně sledoval průběh začínajících protivládních demonstrací na hlavním kyjevském náměstí a v dalších ukrajinských městech. V článcích z konce listopadu komentoval výsledky summitu Východního partnerství ve Vilniusu. Avšak kromě toho publikoval i články odlišného charakteru, které zdánlivě s politikou nesouvisely.

Jedním z nich byl komentář s názvem *Povetkin-Klyčko: střet civilizací v moskevském ringu*-vydaný ještě před začátkem samotného summitu. Soukup v něm velmi odlehčeným až chvílemi zábavným tónem vykreslil boxerský zápas mezi ukrajinskou sportovní celebritou Volodymyrem Klyčkem a Rusem Alexandrem Povetkinem, jenž svému soupeři podlehl.¹⁴⁴ Soukup zde citoval řadu výroků z ukrajinských i ruských mediálních serverů a sám se občas podivoval nad absurditou některých z nich. Mnozí novináři totiž viděli v zápase paralelu k tehdejšímu rusko-ukrajinským vztahům. Ruští žurnalisté přirovnávali boxerské utkání k souboji tradičního duchovně založeného a konzervativního Ruska, jež pomalu vstává z kolen, a upadajícího a stále více zahnívajícího Západu, který zde představuje Ukrajina. Opačný extrém našli čtenáři na stránkách ukrajinského tisku. Na základě výběru úvodní písňe, která hráče doprovázela do ringu, ohodnotili někteří místní novináři Rusko jako zpátečnické a neprogresivní, kdežto Ukrajina se svou úvodní prezentací ukázala jako moderní, otevřená a kosmopolitní země. Tímto způsobem okomentoval zahajovací ceremoniál kupříkladu redaktor novin *Ukrajinska Pravda* Valerij Pekar. V boxerském duelu tak podle slov Soukupa mnozí Ukrajinci a Rusové spatřovali kromě sportovního zápasu i

---

¹⁴⁴ SOUKUP, Ondřej. *Povetkin-Klyčko: střet civilizací v moskevském ringu*. Hospodářské noviny, 9. 10. 2013, s. 6.

souboj hodnot. Řada z nich pak vnímala vítězství ukrajinského boxera jako chvilkové kulturní odtržení Ukrajiny od Ruska.¹⁴⁵

V dalších příspěvcích již O. Soukup rozebíral pouze ukrajinskou zahraniční politiku, která se ocitla mezi dvěma geopolitickými póly. Komentář k tomuto tématu publikovaly *HN* 25. 11. 2013, tedy po prohlášení prezidenta a vlády, že Ukrajina nepodepíše ve Vilniusu asociační dohodu.¹⁴⁶ Soukup se v něm pokusil přiblížit celou problematiku skrze výroky vybraných politiků a komentátorů. Podpořil kupříkladu tvrzení ukrajinského novináře Vitalije Portnikova, podle něhož Janukovyč tímto rozhodnutím fakticky anuloval své šance na prodloužení prezidentského mandátu při volbách v roce 2015. Současně zmínil, že se ukrajinský prezident kvůli neustálému lavírování mezi Východem a Západem netěší přílišné oblibě ani v Moskvě. Soukup taktéž parafrázoval slova ukrajinského politologa Myhajla Samuse, jenž si Janukovyčův příklon k Moskvě vysvětluje i jeho nedávnými tajnými schůzemi s ruským prezidentem, na nichž pravděpodobně Putin nabízel svému ukrajinskému protějšku štědré odměny, které podle Samuse měly Janukovyče přimět k bližší spolupráci s Ruskem.¹⁴⁷

Nejrozsáhlejší příspěvek zveřejněný na stránkách *HN* 29. 11. 2013 věnoval autor výsledkům skončeného summitu Východního partnerství ve Vilniusu.¹⁴⁸ V článku zprvu vysvětlil princip a cíle projektu Východního partnerství. Uvedl rovněž příklady zemí, které se do evropského projektu zapojily. Za nejméně úspěšnější z nich označil Moldavsko a Gruzii, jimž se dlouhodobě dařilo směřovat svou ekonomickou a politickou orientaci na úzkou spolupráci s EU. Hlavní část textu věnoval autor klíčové zemi celého projektu, Ukrajině. V krátkém historickém exkurzu do nedávné minulosti připomněl neúspěšnou vládu proevropských politiků V. Juščenka a J. Tymošenkové, kteří ovšem podle jeho slov reformy přibližující Ukrajinu evropským standardům neprovedli. O to větším překvapením se dle Soukupa jevil fakt, že asociační smlouva vznikla za vlády proruského prezidenta Janukovyče.¹⁴⁹

V příspěvcích Ondřeje Soukupa si lze kromě věcného zpravodajství povšimnout i jeho proukrajinského postoje a pochopení pro demonstranty usilující o přidružení Ukrajiny k EU.

---

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ SOUKUP, Ondřej. *Janukovyč dal přednost Moskvě. I té se může znelíbit*. Hospodářské noviny, 25. 11. 2013, s. 6.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ SOUKUP, Ondřej. *Východní partnerství skládá ve Vilniusu maturitu. A výsledky jsou rozpačité*. Hospodářské noviny, 29. 11. 2013, s. 20.

¹⁴⁹ Tamtéž.

V textech naopak často kriticky narážel na hospodářský a politický nátlak ze strany Ruské federace, jemuž ukrajínští politici nedokázali čelit a vyvolávali tak dojem loutkových politiků manipulovaných Kremlem. Počínající protesty a bouře v ulicích chápal jako přirozený odpor občanů usilujících o spravedlivější právní stát. Nepokoje spojoval taktéž s Oranžovou revolucí z roku 2004, kterou označil za jakýsi úspěšný předěl ukrajinské občanské společnosti, jež se dokázala plně zaktivizovat. Připomněl ovšem také zklamání z nenaplněných představ, jež proevropská vláda v ukrajinské společnosti vyvolala. Podle Soukupova vyjádření měly požadavky Ukrajinců na Majdanu v roce 2013 podobně proevropský náboj. Avšak, jak uvedl v jednom ze svých komentářů, *Ukrajinci jsou v ulicích. Chtějí k EU*, účastníci demonstrací v roce 2013 již nepodporovali konkrétní osobnosti. Snažili si naopak zachovat politickou neutralitu a politický distanc. Chtěli v první řadě podpořit myšlenku evropské integrace a apelovat tak na vládu, aby své stanovisko přehodnotila, neboť podle autora většina protestujících vnímala pozastavení přípravných jednání s EU jako zradu národních zájmů. Ukrajinská vláda dala v očích Soukupa nejprve lidem naději, kterou jim později vzala. Průběh samotného summitu Východnímu partnerství autora ničím zásadním nepřekvapil. Soukup zde pouze ukázal na příkladech jiných postsovětských zemí, jak politika nátlaku a vydírání ze strany Ruské federace v jejich případech fungovala a že stejné postupy byly v roce 2013 uplatňovány i proti Ukrajině.

3. 3. 2 příspěvky komentátorů *Lidových novin* a *MF DNES* Petry Procházkové a Luboše Palaty

O pozastavení přípravných jednání vedoucích k podpisu asociační smlouvy referovali v *LN* a *MF DNES* předně redaktori Procházková a Palata, kteří nejenom informovali o nejnovějším vývoji, ale také ho zasvěceně komentovali. Oba novináři uchopovali sled událostí velmi obdobným způsobem. Nejprve se ve svých příspěvcích zaměřili na jednu ze stěžejních postav celého eurointegračního procesu Juliji Tymošenkovou, které jsme věnovali zvláštní kapitolu již výše. V souvislosti s jejím případem shodně informovali o každém novém obratu v otázkách jejího očekávaného propuštění na svobodu. Pozornost novinářů se následně přeměrovala k samotnému rozhodnutí prezidenta Janukovyče a vlády nepodepsat asociační dohodu. Podobně jako Ondřej Soukup rovněž zaznamenávali reakce zahraničních, především ruských politiků, neboť právě Rusko se nejvíce obávalo příklonu Ukrajiny k Evropě. Také zmínili počínající demonstrace proti zastavení přípravných jednání s Bruslem. Listopadové nepokoje v centru měst naopak mapovali s mnohem menší frekvencí

než kupříkladu O. Soukup či M. Švec. Průběh summitu Východního partnerství reflektoval pouze Palata, jenž taktéž sumarizoval jeho výsledky. V příspěvcích Palaty a Procházkové se stejně jako v případě Ondřeje Soukupa odrážel jejich subjektivní postoj k probíraným událostem. Zatímco z textů L. Palaty bylo zřejmé, že autor do posledního okamžiku věřil, že Kyjev smlouvu podepíše, Procházková opět projevila svoji dlouhodobou nedůvěru v tehdejší ukrajinskou vládu a podpis asociační smlouvy považovala za velmi nejistý. Výše naznačená tvrzení můžeme doložit na příkladech následujících příspěvků, v nichž se autoři Palata i Procházková podrobně věnovali, zvláště v posledních týdnech, situaci před stěžejním listopadovým summitem.

Zajímavý komentář s názvem *I Janukovyčova část Ukrajinců chce EU*, publikovaný 21. 10. 2013, zasvětil L. Palata analýze společenských nálad před pozastavením přípravných jednání.¹⁵⁰ V příspěvku kladně vyzdvihl fakt, že Ukrajina bude přidružena k Evropské unii pod vládou prezidenta, jenž měl vřelý vztah k Rusku a jehož volební základna se nacházela především na proruském východě země. V první části svého zamyšlení se Palata této skutečnosti mírně podivoval, nicméně vzápětí předložil čtenáři příklady některých zemí středovýchodní Evropy, jež vstoupily do evropského společenství či jiné západní organizace pod vedením politiků zastávajících významné posty i za komunistické éry. Autor pro ilustraci zmínil Polsko, které se stalo členem NATO v době, kdy prezidentský úřad zastával bývalý komunistický ministr Alexander Kwaśniewski. Obdobná situace nastala v Maďarsku, jež do Evropské unie přivedl Péter Medgyessy, rovněž bývalý komunistický člen vlády. Palata chtěl tímto výčtem demonstrovat pozitivní přínos evropské integrace pod vedením politiků, kteří nebyli v minulosti výrazně prozápadně orientovaní. Bude je tudíž do Evropy následovat i ta část společnosti, jež se doposud stavěla do opozice proti sblížení se Západem.¹⁵¹

L. Palata i P. Procházková dále reagovali několika příspěvky na odvrát Kyjeva od spolupráce s Evropou a mapovali vývoj následných událostí. Procházková komentovala v jednom ze svých článků pozastavení přípravných jednání slovy: „*K nečekanému zvratu v politice Kyjeva došlo jen 12 dnů poté, co se ukrajinský prezident Viktor Janukovyč tajně v Moskvě sešel se svým ruským protějškem Vladimírem Putinem*“.¹⁵² Podle autorky tak Kyjev jednoznačně podlehl tlaku Ruska, které Ukrajině za loajalitu nabídlo štědré odměny. Redaktorka zde zmínila příklady okamžité finanční pomoci, členství v Celní unii a příznivější

---

¹⁵⁰ PALATA, Luboš. *Janukovyčova část Ukrajinců chce EU*. Lidové noviny, 21. 10. 2013, s. 11.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Evropa prohrála. Kyjev v zajetí Kremli*. Lidové noviny, 22. 11. 2013, s. 1.

ceny plynu. Kromě kritiky ukrajinské vlády a prezidenta se v dalších částech textu zaměřila na vybrané reakce ruské strany k rozhodnutí Kyjeva. Zaujalo ji kupříkladu kontroverzní vyjádření člena parlamentního výboru ruské dumy Vladimira Nikitina, jenž se vyjádřil takto: „*Západ nyní expanduje, vnucuje celému světu své hodnoty, své vidění světa. To ale nás Rusy neuspokojuje,*“ a nezapomněl dodat, že pod pojmem Rus si představuje jak Ukrajince, tak i Bělorusy.¹⁵³ Na tomto prohlášení tak Procházková demonstrovala určitý náhled na aktuální mezinárodně-politické dění jisté části politického spektra v Rusku. Posledním tématem, jemuž se Procházková v příspěvcích věnovala, byly počínající protesty v ulicích měst. Podobně jako Ondřej Soukup komparovala probíhající nepokoje s Oranžovou revolucí v roce 2004. Připomněla čtenářům i tehdejší úlohu prezidenta Janukovyče, místo něhož byl do prezidentského křesla dosazen jeho protivník Viktor Juščenko. Podle autorčina komentáře tak lze očekávat, že se Janukovyč bude snažit stávající demonstrace potlačit všemi dostupnými prostředky.¹⁵⁴

S průběhem summitu Východního partnerství obeznámil čtenáře Luboš Palata. Článek delšího rozsahu *Kišiněv a Tbilisi míří k Evropské unii* uveřejnily LN 29. 11. 2013.¹⁵⁵ Autor v něm zhodnotil proběhlý summit vcelku pozitivně, ačkoliv připustil, že výsledky jsou poněkud rozpačité. Podle jeho slov bylo setkání evropských politiků s představiteli států Východního partnerství historicky nejúspěšnější, neboť asociační smlouvu nově podepsaly Gruzie a Moldavsko. S Ázerbajdžánem bylo vyjednáno ulehčení vízové povinnosti. Avšak nejvíce očekávaná asociační smlouva EU a Ukrajiny nakonec podepsána nebyla. Palata však zůstal optimistou a dodal, že Kyjevu se podařilo alespoň částečně splnit některé unijní požadavky. Podle oficiálního prohlášení prezidenta Janukovyče Ukrajina o spolupráci s Evropou stála i nadále. Autor tedy summit vnímal jako možnost dohodnout se na dalším postupu.¹⁵⁶

3. 3. 3 zbylé vybrané komentáře a příspěvky

Kromě četných článků z pera autorů, kteří své čtenáře o situaci na Ukrajině informovali pravidelně, jsme postřehli i příspěvky novinářů, kteří jinak námi rozebíranou problematiku tak často nereflektovali či pouze příležitostně.

---

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ PALATA, Luboš. *Kišiněv a Tbilisi míří k Evropské unii*. Lidové noviny, 29. 11. 2013, s. 6.

¹⁵⁶ Tamtéž.

Podzimní události v Kyjevě se staly předmětem úvah bývalého velvyslance České republiky na Ukrajině Pavla Máši (LN) a novináře Daniela Anýže (HN). Oba autoři přispěli svými texty do tisku již po rozhodnutí prezidenta a vlády pozastavit přípravná jednání s EU.

Komentář Pavla Máši jménem *Konec trpělivosti* se objevil na stránkách LN 25. 11. 2013.¹⁵⁷ Autor v něm bilancoval poslední kroky ukrajinské vlády. V prvním odstavci odlehčil svůj text krátkou anekdotou pojednávající o vyvinutém obchodním duchu Ukrajinců. Z tzv. trhovcové mentality tamních obyvatel částečně odvodil i tehdejší chaotickou situaci v zemi. Ačkoliv připustil určitý tlak z Moskvy, za hlavní problém neúspěšné eurointegrace označil zkorumpovanou vládu, jež by asociační smlouvou přišla o jedinečné postavení umožňující jí bez postihu dál páchat trestnou činnost, například tunelování, masové uplácení, přijímání úplatků či skupování státních podniků za nízké částky. Jeho kritice zvláště nešel předseda vlády M. Azarov a prezident Janukovyč, u něhož připomněl napojení na oligarchické klany z východu země. Z druhého úhlu pohledu velmi ocenil úsilí mnohých Ukrajinců, kteří se po pozastavení dohod s EU vydali houfně do ulic vyjádřit svůj nesouhlas s politikou Kyjeva. Projevil však také obavy, že demonstrace žádné pozitivní změny nepřinesou. „*I nyní je to nejspíš další ztracená bitva za rychlou modernizaci a evropskou cestu rozvoje. Národnostně uvědomělí Ukrajinci do ní přesto vstupují.*“¹⁵⁸ Autor tento výrok zmínil v kontextu Oranžové revoluce z roku 2004, která sice vynesla do čela státu prozápadní politiky, avšak, jak vzápětí dodal, ve skutečnosti velké změny nepřinesla.¹⁵⁹

O velmi krátkou reflexi událostí posledních dní se též pokusil Daniel Anýž, jenž se ve svém příspěvku s názvem *Hloupá móda mnichovanství* podivoval nad laxní politikou amerických a evropských elit.¹⁶⁰ Ukrajině se však autor věnoval velmi okrajově. Celkově se kriticky vymezil vůči neagilnímu a submisivnímu přístupu Západu vůči Rusku, který doložil na příkladech Sýrie, Íránu a Ukrajiny. V těchto případech dokonce označil politiku západoevropských zemí v čele s USA za návrat k mnichovanství, tedy k nečinnosti a poklonkovaní Rusku, jež v geopolitickém boji o Ukrajinu znatelně převládlo.¹⁶¹

Tématem ukrajinské zahraniční politiky se zabývala pro deník *MF DNES* i novinářka Adéla Dražanová. Ve svém listopadovém příspěvku s názvem *Schůzka Unie a zemí Východu: „večírek“ bez zlatého hřebu* příliš nekomentovala kroky ukrajinské vlády, avšak o to více se

---

¹⁵⁷ MÁŠA, Pavel. *Konec trpělivosti?* Lidové noviny, 25. 11. 2013, s. 10.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ ANÝŽ, Daniel. *Hloupá móda mnichovanství*. Hospodářské noviny, 27. 11. 2013, s. 8.

¹⁶¹ Tamtéž.

zaměřila na průběh summitu Východního partnerství.¹⁶² Snažila se v něm se především představit princip samotného projektu. Na čtyřech stěžejních otázkách ilustrovala podstatu projektu Východního partnerství, přístup Ruska k bývalým satelitním státům, které se rozhodly blíže kooperovat s Evropskou unií. V závěru následně hledala uspokojivou odpověď na dotaz, zda se Kyjevu tímto rozhodnutím definitivně uzavřely dveře do EU. Z jejího úhlu pohledu se Janukovyč v minulosti několikrát projevil jako velmi nepředvídatelný politik. Nezpochybnila tedy šanci na další potencionální spolupráci. Současně akcentovala, že samotná Evropa je i nadále debatám s Ukrajinou otevřená.¹⁶³

Situaci na Ukrajině se pokusil ve svých příspěvcích pro deník Právo zachytit rovněž Michal Švec. Jeho články však neobsahovaly nové informace či postřehy. Nelišily se tedy příliš od ostatních autorů. Redaktor podobně jako kupříkladu Petra Procházková nejprve mapoval v podzimních měsících 2013 případ J. Tymošenkové a možnosti jejího plánovaného propouštění. Poté referoval o pozastavení přípravných jednání s EU, o němž se v jednom ze svých prvních příspěvků k tomuto tématu vyjádřil jako o nečekaném totálním obratu, a o následném politickém vývoji v zemi až po summit ve Vilnius.¹⁶⁴ Kromě reakcí zahraničních politiků si zvláště důkladně všiml i prohlášení českých státních činitelů. Parafrázoval pro ilustraci stanovisko prezidenta M. Zemana a premiéra Rusnoka, pro něž se stal politický obrat Kyjeva velkým překvapením.¹⁶⁵

V závěrečné rekapitulaci poznatků a postřehů výše uvedených autorů lze vysledovat, že se všichni shodli na nezpochybnitelné roli Ruska v ukrajinských vnitřních záležitostech. V hodnocení přístupu politiky Západu se však novináři rozcházel. Daniel Anýž se kupříkladu kriticky vymezil vůči neagilní a submisivní politice USA a dalších západoevropských států a naopak vyzdvihl schopnosti Kremlu, jenž geopolitický souboj o viditelně Ukrajinu ovládl. Naproti tomu kritika Pavla Máši se více zaměřila na ukrajinskou vládu a přístup Ruska. Negativních komentářů k postoji západních zemí se zdržela Adéla Dražanová, která hlavního viníka neúspěšných jednání spatřovala v Rusku. Příspěvky, zdržené osobních komentářů a emocí předkládal čtenářům Michal Švec. Hlavním předmětem jeho článků zejména bylo

---

¹⁶² DRAŽANOVÁ, Adéla. *Schůzka Unie a zemi Východu: „večírek“ bez zlatého hřebu*. MF DNES, 29. 11. 2013, s. 6.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ ŠVEC, Michal. *Kyjev otočil: přiblížení s Unií nyní nechce*. Právo, 22. 11. 2013, s. 12.

¹⁶⁵ ŠVEC, Michal. *Ukrajinci v ulicích. Chtějí dohodu s EU*. Právo, 23. 11. 2013, s. 14.

ŠVEC, Michal. *K protestům v Kyjevě se přidali i studenti*. Právo, 27. 11. 2013, s. 9.

ŠVEC, Michal. *Zeman: Kyjev může dohodu podepsat v Praze*. Právo, 5. 12. 2013, s. 12.

vykreslení reakcí ruských, evropských a českých politiků situace v Kyjevě. V menší míře komentoval začínající protesty v ulicích ukrajinských měst.

Závěr

Analyzované české deníky reflektovaly události na Ukrajině v časovém úseku od října 2012 do konání summitu Východního partnerství na konci listopadu 2013 dvojitým způsobem. Přinášely nejen zprávy a články výhradně informativního charakteru, jejichž primárním cílem bylo stručně a objektivně informovat veřejnost, ale současně k celé problematice přispívaly i prostřednictvím textů subjektivní povahy, tedy komentářů, reportáží, rozhovorů a autorských článků. O zprávách a informativních článcích můžeme konstatovat, že splnily svůj původní účel a neutrálním způsobem podávaly čtenářům chronologický přehled událostí. Všechny tiskoviny se zaměřovaly primárně na referování o klíčových událostech. Noviny nepředkládaly čtenářům pouze kusé informace, ale často přinášely i elementární vhled do problematiky. V obsáhlejších příspěvcích příležitostně seznamovaly čtenáře i s historickým kontextem. Informace byly přebírány převážně od tiskových agentur, nejčastěji od České tiskové kanceláře. Deníky dále využívaly svědectví zahraničních pozorovatelů, a sice při popisu některých událostí (zejména parlamentních voleb a protestů po odklonu Kyjeva od asociační smlouvy). V neutrálně laděných textech se též často objevovaly citace a parafráze ústředních osobností, jež vyjadřovaly své mínění k aktuálnímu dění. Výběr tématu, o němž zprávy a články referovaly, se v periodikách příliš nelišil, ani v závislosti na jejich ideologické orientaci. Pouze u deníku *Právo* si můžeme povšimnout, že ve srovnání se zbylými deníky snad chvílemi nadbytečně monitoroval zdravotní stav vězněné Tymošenkové a podmínky jejího věznění. Taktéž s větší frekvencí informoval o osudech pronásledovaných odpůrců vlády.

Většina příspěvků přistupovala k analýze událostí na základě politického kontextu, ekonomické aspekty byly v denících spíše upozaděny. V samotných *HN*, které se profilují převážně jako ekonomicky zaměřené periodikum, jsme za sledované období našli jen dva články pojednávající čistě o ekonomických záležitostech, z čehož lze usoudit, že zpravodajství zmiňovaného deníku nijak výrazněji nerozebíralo čistě hospodářské aspekty možného přidružení Ukrajiny k EU.

Obecně vzato nalézáme v daném časovém úseku větší množství článků s předpojatým obsahem. Autoři v nich tento sled událostí analyzovali a opatrovali jej komentáři. Vyjadřovali taktéž svůj postoj k situaci, který pramenil z osobní zkušenosti či z podrobné znalosti problematiky. Právě podle autorů analytických článků a komentátorů lze do jisté míry definovat přístup dílčích novin k situaci na Ukrajině, neboť právě oni nejvíce vytvářeli obraz

politického dění v této zemi. Výše uvedené autory můžeme zařadit k zastáncům evropských hodnot, jejichž pohled na politické dění na Ukrajině vychází z liberálně demokratického přesvědčení, tedy inklinaci k západním hodnotám a určité nedůvěry k politickým systémům vzniklým ve většině postsovětských zemí po roce 1991.

Část z nich (jmenovitě Dražanová, Soukup či Procházková) přistupovala v některých článcích k tehdejšímu dění s jistou dávkou nadsázky, ironie a humoru. S lehce posměšným tónem komentovali (například Procházková, Soukup) vztahy mezi tehdejší ukrajinskou vládou, potažmo prezidentem Janukovyčem, a ruskou stranou ve věci vzájemné hospodářské spolupráce a prodejem zemního plynu. Procházková celou situaci o dodávkách plynu odlehčeně popsala v jednom ze svých článků. V něm ji dokonce nazvala novoroční vžitou tradicí, která se počátkem roku 2013 stala předmětem ruského nátlaku na Ukrajinu. Dále novináři hojně využívali ironie a sarkasmu při reflexi parlamentních voleb 2012, v níž se hlavně soustřeďovali na manipulace a podvody, ke kterým docházelo po čas hlasování. Lze tedy konstatovat, že v případě průběhu volebního hlasování vyzdvihovali novináři především neobvyklé a extrémní situace.

Čas od času jsme se mohli setkat i s určitým stereotypním vnímáním ukrajinských politických a společenských reálií, především v textech Bohdana Kopčáka, Pavla Máši, ale i u mnohokrát zmiňované Procházkové. Autoři kupříkladu mírně sarkasticky poukazovali na mentalitu ukrajinských elit, kterou charakterizovali jako ziskuchtivou, snadno podplatitelnou a bez zájmu o veřejné blaho. Některá z těchto přízvisek byla přisuzována též ukrajinské národní povaze, ostatně jako v případě komentáře Pavla Máši, jenž ukrajinskou mentalitu označil za tzv. trhovcovou. Za jistou podporu stereotypního vnímání Ukrajinců lze považovat současně články Petry Procházkové, v nichž informuje o častých šarvátkách a fyzických potyčkách mezi poslanci Nejvyšší rady, zapříčiněných například spory o užívání jazyka, neshodami v otázkách přijímání právních norem apod. Výše nastíněné příklady ilustrují, že české deníky se nezabývaly pouze klíčovými politickými záležitostmi, ale rovněž vybíraly některé specifické momenty posilující všeobecnou představu o Ukrajině jako nefunkčním zaostalém východoevropském státě postrádajícím politickou kulturu a schopnost vést sofistikované a kultivované debaty. S předsudky a ustáleným způsobem uvažování o Ukrajině jsme se setkali i v příspěvcích čistě informativních. Uveďme jako exemplární příklad dubnovou zprávu vydanou v deníku MF DNES s názvem *Ukrajincům prý uplavali tři*

ozbrojení delfini. Armáda to popírá, jejímž pravděpodobným záměrem bylo kromě pobavení čtenářů opět poukázat na neschopnost ukrajinských státních složek.¹⁶⁶

Ve sledovaném období od října 2012 do konce listopadu 2013 byla v českých denících největší pozornost věnována dvěma zásadním momentům, které v tomto časovém úseku na Ukrajině proběhly. Hlavní zájem novin se soustřeďoval na parlamentní volby 2012 a výběr nové geopolitické orientace, které předcházela řada jednání a jež byla završena summitem Východního partnerství ve Vilniusu. Naopak v rozmezí parlamentních voleb 2012 a podzimního vyjednávání mezi Kyjevem a Bruslem se český tisk ukrajinskému politickému dění věnoval spíše okrajově. Informoval o něm především formou krátkých zpráv a příležitostně publikoval rozhovory či autorské články.

V souvislosti s těmito dvěma stěžejními událostmi poskytovaly české deníky poměrně rozsáhlý prostor pro různá stanoviska a vyjádření autorů. Novináři hodnotili kromě reflexí stávajících událostí i politický režim Viktora Janukovyče. Ten byl vylíčen jako zkorumpovaný oligarchický systém, jenž ustupuje od demokratických zásad a navrácí se opětovně k sovětskému modelu. Nejradikálnější stanovisko v tomto ohledu zastávala Procházková, jež ve svých textech často poukazovala na slabost ukrajinské vlády a její ovlivnitelnost ze strany Ruska. Autoři se dále při svých kritických úvahách nad politickými poměry zavedenými prezidentem Janukovyčem a Stranou regionů vraceli do nedávné minulosti, v níž hledali příčiny krize, a současně bilancovali výsledky předešlých vlád. Pozastavovali se zvláště nad předešlou érou započatou Oranžovou revolucí v roce 2004, kdy v čele Ukrajiny stanul prozápadní tandem Juščenko a Tymošenková. Avšak úspěch jejich vlády zpochybňovali. Přestože podle novinářů celkově nepřinesla prozápadně orientovaná vláda tolik očekávané reformy, revoluce v roce 2004 se stala významným mezníkem v budování občanské společnosti na Ukrajině a podnítila rovněž národní uvědomění a identitu tamního obyvatelstva.

Kritický postoj novinářů, jmenovitě Procházkové, Švece, Soukupa, Chmelařové a Kopčáka, k vládě Strany regionů a prezidentu Janukovyči se projevil prvotně v příspěvcích zasvěceným parlamentním volbám v říjnu 2012. Autoři reportáží při popisu vycházeli především ze svých vlastních zkušeností, dojmů a postřehů, což přidávalo příspěvkům na nebyvalé atraktivitě a čtivosti. Čerpali rovněž často z osobních setkání s náhodnými kolemjdoucími, skrze jejichž příběhy seznamovali čtenáře s předvolební náladou v Kyjevě.

---

¹⁶⁶ Ukrajincům prý uplavali tři delfini. Armáda to odmítá. *MF DNES*. 12. 3. 2013 [cit. 2016-07-16].

Reportáže z místa dění se v celém sledovaném období obecně objevovaly spíše sporadicky. Registrovali jsme je zejména v kontextu voleb a následně až v průběhu bouřlivých demonstrací. Během volebního klání se čtenáři dále setkávali s komentáři, rozhovory a autorskými články. Autoři v nich vyjadřovali své znepokojení nad pochybným průběhem voleb, který podle nich přispíval k všeobecné nedůvěře západních států ke kyjevské politice. Podvodné machinace zaznamenané během voleb komentátoři často dávali do kontextu se Stranou regionů, jíž označovali za původce těchto manipulací. Konečné výsledky tak komentovali s určitou skepsí a nedůvěrou. Kromě analýzy výsledků autoři též představovali možné varianty nadcházejícího složení Nejvyšší rady a nastiňovali scénáře budoucího fungování parlamentu.

Volby byly zpočátku tiskem chápány jako šance změnit stávající poměry v zemi a dát mandát opozičním stranám, jejichž hlavní prioritou bylo navázat co nejtěsnější spojení s EU. Volby měly podle autorů rovněž ověřit, jak moc je Ukrajina rozdělená a zda skutečně mezi obyvateli převažuje tendence zůstat v těsnějším svazku s Ruskem, či naopak náklonnost k evropské alternativě. Povolební situaci v zemi charakterizovali novináři (Palata, Procházková, Soukup) jako jednu z promarněných nadějí, kdy měli Ukrajinci šanci změnit dosavadní politickou situaci v zemi. Přesto nadále s jistou dávkou očekávání poukazovali na sblížení s Evropou, k němuž se Janukovyčova vláda zavázala.

V následujících měsících se noviny obecně zaměřily na vztahy mezi Ukrajinou a Evropskou unií, které měly v ideálním případě vyústit v podpis asociační smlouvy na listopadovém summitu Východního partnerství ve Vilniusu, a jejich dopad na rusko-ukrajinské vztahy. K uvedené problematice se v porovnání s ostatními komentáři vyjadřovala nejobsáhleji a nejčastěji Petra Procházková, která současně tematiku rusko-ukrajinských vztahů v kontextu možného podpisu asociační smlouvy nadnesla jako první. Jako jediná byla rovněž autorkou krátké reportáže z Kyjeva, kde monitorovala důsledky Moskvou vyhlášené hospodářské blokády.

V průběhu podzimu 2013, kdy vrcholila přípravná jednání k podpisu asociační smlouvy s EU, se zájem českého tisku o politickou situaci na Ukrajině opět zvýšil. Novináři se především zaměřili na hodnocení pozice Ruska ve vztahu k Ukrajině a jejím zahraničně-politickým prioritám. Stanoviska většiny z nich se ve věci ruského vměšování do ukrajinských vnitřních záležitostí nijak zásadně neodlišovala. Autoři příspěvků se celkově shodli v tom, že hlavní příčina odklonu Kyjeva od asociační smlouvy vycházela z obav z ekonomických ztrát, které by pravděpodobně Ukrajinu postihly, neboť by Rusko patrně uvalilo ještě rozsáhlejší hospodářskou blokádu. Komentátoři, kupříkladu Procházková, Palata

a Soukup, ilustrovali na příkladech jiných postsovětských republik, že politika nátlaku ze strany Ruska v případě snahy odloučit se od geopolitické sféry Moskvy není ničím novým. Za zajímavý postřeh můžeme pokládat to, že většina novinářů i informativní tisk shodně zhodnotili rozhodnutí Kyjeva jako nečekané a překvapující. Opomenuli přitom řadu indicií, které napovídaly, že od podpisu asociační smlouvy Kyjev nakonec nejspíše ustoupí. V tomto směru se vymezovala od zbylých novinářů především Petra Procházková, jež se k tehdejší vládě na Ukrajině stavěla celkově velmi skepticky a odmítavě. Zastavení přípravných jednání jí tedy tolik nepřekvapilo. Zamítavé stanovisko prezidenta a vlády vnímali autoři příspěvků především jako dočasnou ztrátu ideové orientace směrem k Evropě a jako jakýsi návrat pod moskevský vliv. V souvislosti s asociační smlouvou vyzdvihovali tak zejména politické a hodnotové hledisko nad ekonomickými aspekty.

Následný summit Východního partnerství ve Vilniusu nespojovali novináři pouze s Ukrajinou, ale zdůrazňovali i roli dalších postsovětských republik, které se do ambiciózního projektu zapojily navzdory protestům Moskvy. Komentáře a články, v nichž by autoři postup ukrajinské vlády a prezidenta chápali či ho dokonce obhajovali, jsme nezaznamenali. Z příspěvků jednotlivých komentátorů lze snadno vydedukovat, že se více stavěli na stranu prozápadní opozice a jejím prioritám než k vládní Straně regionů. Usuzujeme tak z často tendenčního popisu událostí, v němž se většina autorů (jmenovitě Procházková, Palata, Soukup, Dražanová) vymezovala vůči rozhodnutí ukrajinské vlády a současně parafrázovala četná prohlášení evropských politických špiček, jež kyjevský odklon od asociační smlouvy ostře kritizovaly.

Rozbor textů jsme završili příspěvkem pojednávajícím o pokračování demonstrací po neúspěšném summitu Východního partnerství ve Vilniusu. Pozornost deníků se tak přesunula z ryze politického spektra do ulic mezi běžné občany. Komentátoři se prozatím subjektivního hodnocení spíše zdržovali, neboť události byly příliš čerstvé a situace ještě těžko uchopitelná. Avšak již v této počáteční fázi protestů, z níž postupně vzešel největší občanský konflikt po vzniku nezávislé Ukrajiny, autoři připodobňovali tehdejší zápal a vůli demonstrantů k Oranžové revoluci z roku 2004. Ačkoliv novináři byli spíše na straně protestujících, někteří (zejména P. Máša) příliš nevěřili v optimistické a zdárné vyústění těchto demonstrací. Protesty v ulicích ukrajinských měst proti odklonu země od EU se staly předmětem neobyčejného zájmu českých médií i v dalších měsících. Byly vnímány jako s největší pravděpodobností bezvýsledné, ale také byly chápány jako další předěl ve vývoji občanské společnosti na Ukrajině, jež se probudila z letargie a lhostejnosti (o níž ostatně psali novináři během voleb 2012) a opět projevila občanskou angažovanost.

V závěrečné sumarizaci můžeme uvést, že informace, které čtenář v uplynulém časovém úseku obdržel, vytvořily relativně ucelený obraz politické situace na Ukrajině. Domníváme se, že tisk se nastíněným událostem věnoval dostatečně podrobně a poskytl čtenářům komplexní přehled politického dění v zemi, avšak některé okamžiky v průběhu roku poněkud přehlížel. Obzvláště kvitujeme zájem a velmi důkladnou reflexi dění, jež v zemi nastala po odmítnutí asociační smlouvy s EU. Všechny tiskoviny sledovaly politický vývoj v zemi po tomto okamžiku velice pozorně. Takřka den po dni vznikaly zasvěcené příspěvky, jež mapovaly aktuální situaci v ulicích Kyjeva, doprovázenou nepokoji. Naopak v průběhu sledovaného roku 2013, zejména v jarních a letních měsících, se v denících objevovaly texty pojednávající o Ukrajině spíše příležitostně, což tisku můžeme vytknout. Noviny kupříkladu neinformovaly o dubnových protestech, které se konaly v centru Kyjeva po propuštění vězněného exministra Lucenka.

Za zajímavé a podnětné analytické články, komentáře a rozhovory, které čtenářům rozšířily povědomí o dané problematice, vdčíme zejména autorům Švecovi, Procházkové, Palatovi a Soukupovi. Především jejich zásluhou mohli čtenáři alespoň povrchně proniknout do ukrajinských politických reálií. Za jistý nedostatek našich médií považujeme občasnou nepřesnost informací, na kterou upozorňujeme již v analytické části. Dále postrádáme příspěvky, jež by probíranou tematiku uchopovaly více z druhého úhlu pohledu a daly tak větší prostor nezávislým odborníkům budujícím své mínění na základě ryze ekonomických aspektů, oproštěných od předsudků. Čeští novináři, kteří dění na Ukrajině komentovali nejčastěji, nahlíželi chvílemi na celou problematiku s jistou dávkou předpojatosti a stereotypů pramenících patrně z historických zkušeností či v případě Procházkové z osobních zkušeností vycházejících z dlouholetého pobytu autorky v Ruské federaci. Jako konkrétní příklad uveďme reflexi odklonu Ukrajiny od Evropské unie, k němuž novináři zastávali jednotné a zároveň jednostranné stanovisko, tedy, že za neúspěšným vyústěním několikaměsíčních vyjednávání stojí agresivní ruská politika. Ovšem již jsme nezaznamenali úvahy a prognózy, na nichž by autoři podrobně demonstrovali možné dopady asociační smlouvy na ekonomickou situaci Ukrajiny do budoucnosti. Rovněž jsme postrádali ze strany komentátorů určité pochopení pro postoj ukrajinské vlády, jež se ocitla ve velmi složité až bezvýchodné situaci. Čeští novináři vysvětlení tehdejšího odklonu Kyjeva od Bruselu redukovali pouze na ruský nátlak. Avšak již si nekladli dotazy typu, zda byla Ukrajina v té době skutečně připravena připojit se k tak ambicióznímu projektu, jakým asociační smlouva bezpochyby byla, a nebudou-li hospodářské ztráty zapříčiněné ztrátou východních trhů pro Ukrajinu

devastující. Z těchto důvodů bychom též vytkli českým novinářům v některých momentech nedostatek důslednosti, odbornosti a přílišné poddávání se emocionalitě.

Seznam použité literatury

Denní tisk

Hospodářské noviny 1. 10. 2012-1. 12. 2013

Lidové noviny 1. 10. 2012- 1. 12. 2013

MF DNES 1. 10. 2012-1. 12. 2013

Právo 1. 10. 2012- 1. 12. 2013

Odborná literatura – tištěné zdroje v latince

BOJKO, Oleksandr. GONĚC, Vladimír. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. Brno: Jota, 1997.

CABADA, Ladislav. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010.

CABADA, Ladislav. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Oeconomica, 2008.

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. KUNC, Jiří. *O přechodech k demokracii*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994.

KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.

MLEJNEK, Josef. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha: Dokořán, 2008.

RYCHLÍK, Jan-ZILYNSKYJ, Bohdan-MAGOCSI, Paul R. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015.

ŠEDO, Jakub. *Volební systémy v postkomunistických zemích*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007.

WILSON, Andrew. *The Ukrainians: Unexpected Nation*. 4. ed. Yale: Yale University Press, 2015.

Tištěné zdroje v azbuce

КАРМАЗІНА, Марія С. *Політичні партії України у парламентській виборчій кампанії 2012 року*. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013.

Elektronické zdroje v latince

MLEJNEK, Josef. Spojenci na ostří nože: Ukrajinské parlamentní volby. *Revue Politika*. 20. 4. 2006 [online] Dostupné z:

<http://www.revuepolitika.cz/clanky/415/spojenci-na-ostri-noze> [cit. 2016-07-18].

MOTYL, Alexander J. Ukrainian Blues: Yanukovich's Rise, Democracy's Fall. *Foreign Affairs*. 2010 [online] Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2010-06-17/ukrainian-blues> [cit. 2016-07-18].

MOTYL, Alexander J. Ukrainian Blues: Yanukovich Turns West. *World Affairs*. 2. 8. 2011 [online] Dostupné z: <http://www.worldaffairsjournal.org/blog/alexander-j-motyl/yanukovich-turns-west> [cit. 2016-07-18].

Ukrajincům prý uplavali tři delfini. Armáda to odmítá. *MF DNES*. 12. 3. 2013 [online] Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-bojovi-delfini-sevastopol-dezerce-fea-/zahranicni.aspx?c=A130312_113840_zahranicni_aha [cit. 2016-07-16].

Тимошенкова podle prokuratury objednala vraždu, hrozí jí doživotí. *MF DNES*. 18. 1. 2013 [online] Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/tymosenkova-podle-prokuratury-objednala-vrazdu-hrozi-ji-dozivoti-1fe-/zahranicni.aspx?c=A130118_175819_zahranicni_btw [cit. 2016-07-17].

Elektronické zdroje v azbuce

Азаров снова стал премьер-министром. *Корреспондент*. 13. 12. 2012 [online] Dostupné z: <http://korrespondent.net/ukraine/politics/1437978-azarov-snova-stal-premer-ministrom> [cit. 2016-07-16].

Андрею Шкилю не дали убежища в Чехии. *Левый Берег*. 15. 5. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/05/15/199581_andreyu_shkilyu_dali_ubezhishcha_chehii.html [cit. 2016-07-17].

Верховная рада планирует рассмотреть законы, касающиеся Юлии Тимошенко. *Голос Америки*. 8. 11. 2013 [online] Dostupné z: <http://www.golos-ameriki.ru/a/rada-laws-on-tymoshenko/1785518.html> [cit. 2016-07-16].

Во время драки в Верховной Раде депутаты завалили новогоднюю елку. *Корреспондент*. 11. 1. 2013 [online] Dostupné z: <http://korrespondent.net/ukraine/politics/1475075-vo-vremya-draki-v-verhovnoj-rade-deputaty-zavalili-novogodnyuyu-elku> [cit. 2016-07-18].

ДМИТРИЕВ, Антон: Милиция, менты и мусор. *Левый Берег*. 28. 11. 2013 [online] Dostupné z: http://blogs.lb.ua/anton_dmitriev/243079_militsiya_menti_musor.html [cit. 2016-07-17].

Евродепутат: Янукович решил не подписывать Соглашение с ЕС в этом году. *Левый Берег*. 15. 11. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/11/15/241352_evrodeputat_yanukovich_reshil.html [cit. 2016-07-16].

Евросоюз осудил санкции России против украинских производителей. *Зеркало недели*. 20. 8. 2013 [online] Dostupné z: http://zn.ua/ECONOMICS/evrosoyuz-osudil-sankcii-rossii-protiv-ukrainskih-proizvoditetej-127727_.htm [cit. 2016-07-16].

ЕС советует Украине поспешить с реформами. *Левый Берег*. 25. 6. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/06/25/208586_es_sovetuet_ukraine_pospeshit.htm [cit. 2016-07-16].

ЕС требует от Украины выполнения 11 требований (Документ). *Левый Берег*. 26. 2. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/02/26/190658_es_trebuat_ukraini_vipolneniya_11.html [cit. 2016-07-16]

Кабмин отказался выполнять весь "список Фюле". *Левый Берег*. 18. 2. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/02/18/189723_kabmin_otkazalsya_vipolnyat.html [cit. 2016-07-16].

На Евромайдане в Киеве возник конфликт (исправлено). *Левый Берег*. 27. 11. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/11/27/243063_na_evromaydane_kieve_zamecheni.html [cit. 2016-07-17].

НАЙЕМ, Мустафа: Виктор Янукович: убийство мечты. *Украинская Правда* 22. 11. 2013 [online] Dostupné z: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2013/11/22/7002719/#8610163588460498> [cit. 2016-07-16].

Немецкий политолог Ина Кирш – об Украине и ЕС. *Радио Свобода* 14. 12. 2013 [online] Dostupné z: <http://www.svoboda.org/content/article/25200051.html> [cit. 2016-07-16].

Президент поручил инициировать новые инвестиционные проекты с Россией. *Левый Берег*. 13. 11. 2013 [online] Dostupné z: http://lb.ua/news/2013/11/13/240730_prezident_poruchil_initsiirovat.html [cit. 2016-07-16].

Сегодня в Киеве пройдет акция оппозиции "Вставай, Украина!". *Левый Берег*. 7. 4. 2013 [online] Dostupné z:

http://lb.ua/news/2013/04/07/195703_segodnya_kieve_proydet_aktsiya.html
[cit. 2016-07-16].

Симоненко: вопрос евроинтеграции нужно решать исключительно на референдуме. *Левый Берег*. 2. 9. 2013 [online] Dostupné z:

http://lb.ua/news/2013/09/02/223532_simonenko_vopros_evrointegratsii.html
[cit. 2016-07-16].

"Торговая война" с Россией: сколько продлится и к чему приведет.

Интерфакс. 15. 8. 2013[online] Dostupné z:

<http://glavred.info/politika/torgovaya-voyna-kakimi-budut-posledstviya-dlya-ukrainy-i-rossii-256577.html>[cit. 2016-07-16].

Украина приостановила процесс подготовки к подписанию Соглашения об ассоциации с ЕС. *Корреспондент*. 21. 11. 2013 [online] Dostupné z:

<http://korrespondent.net/ukraine/politics/3210674-ukrayna-pryostanovyla-protsess-podhotovky-k-podpysanyui-sohlashenyia-ob-assotsyatsyy-s-es> [cit. 2016-07-16].

Цены на газ для Украины и Европы: график. *Ведомости*. 3. 4. 2014 [online] Dostupné z: <http://info.vedomosti.ru/special/gaspriceschange.shtml>[cit. 2016-07-16].

ШАРЫЙ, Андрей: Политолог Андрей Окара – о "Восточном партнерстве". *Радио Свобода* 28. 11. 2013 [online] Dostupné z:

<http://www.svoboda.org/content/article/25183400.html> [cit. 2016-07-16].

Янукович в Раде обратился к депутатам. *Корреспондент*. 3. 9. 2013 [online]

Dostupné z: <http://korrespondent.net/ukraine/1599143-yanukovich-v-rade-obratilsya-k-deputatam>. [cit. 2016-07-16].

Янукович провалил саммит в Вильнюсе. *Украинская правда*. 29. 11. 2013 [online] Dostupné z:

<http://www.pravda.com.ua/rus/news/2013/11/29/7003507/>[cit. 2016-07-17].

Яценюк обещает линчевать укравших победу у оппозиционеров. *Левый Берег*. 7. 11. 2012 [online] Dostupné z:

http://lb.ua/news/2012/11/07/177989_yatsenyuk_obeshchaet_linchevat_ukravshih.html [cit. 2016-07-17].